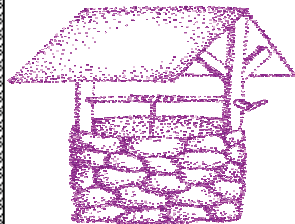

דמשק אליעזר

יו"ל ע"י וועד להוצאת כתבי ר' אלכסנדר אליעזר קנאפלער שליט"א
 בן הגה"צ ר' יצחק נפתלי קנאפלער זצוק"ל, אבדק"ק טשילע יצ"ו, ומח"ס קני המנורה
 ונכד מוהר"ר רפאל אהרן קנאפלער זצוק"ל, אבדק"ק טיניע יצ"ו, ומח"ס מנורת אהרן
 גליון בדברי תורה ובהלכה ואגדה, פנינים יקרים לכבוד שבת קודש וכו' ובדברים העומדים ברומו של עולם
 גליון מוגדל [ארבעים דפים] לראש השנה תשע"ו לפ"ק ~ שנה ג' גליון א' (גליון נ"ו) 88

גליון מיוחד לראש השנה

תוכן הענינים מפורט לגליון המוגדל הלזה תמצא בדרך הבא

לכבוד אחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר, ה' עליהם יחיו

(א) היות והזמן קצר והמלאכה מרובה, ומכמה טירדות שונות, לא עלה בידינו מאפס פנאי לסדר גליון מוגדל כראוי לכבוד ראש השנה, ובכך סידרנו קמא קמא דמטא לידינו, ואת השאר יבנס אי"ה לגליון החדש שיצא לאור לאחר הימים טובים בעזהשי"ת, ואת הקוראים הסליחה.

(ב) הרשות נתונה לכל מי שרוצה להעתיק איזה מאמר מהגליון כדי לזכות בהן את הרבים, ואדרבה "כל המרבה הרי זה משובח".

(ג) כל מי שרוצה לקבל "כל הגליונות" שיצאו לאור עד עתה [שכוללים בתוכן אלפי ענינים בהלכה ואגדה ומוסר והתעוררות לעבודת השי"ת וכו'], ע"י אימעיל או ע"י הבי-דואר, נא לפנות בבקשה למספר דלמטה.

בברכת "כתיבה וחתימה טובה",

"שנה טובה ומתוקה", **אמן ואמן.**

כעתירת וברכת, **המערכת**

הערות והארות מתקבלות בחיבה

- ❖ RABBI ALEXANDER KNOPFLER
1564 - 48 STREET
BROOKLYN N.Y. 11219
- ❖ TEL: (917) 755-4864
- ❖ FAX: (718) 437-3388
- ❖ Email: 7554864@gmail.com

ברכת מזל טוב

שלוחה בזה אל מעלת כבוד הרה"ג היקר, זוכה ומזכה את הרבים בכל עת ועונה, דולה ומשקה מתורת רבותינו לאחרים, שואל כענין ומשיב כהלכה, כש"ת הרה"ג ר' אלכסנדר אליעזר קנאפלער שליט"א להגל השמחה השורה במעונו בהולדת נכדו אצל בנו הרה"ג ר' יוסף יואל שליט"א ויה"ד שיזכה לראות רב נחת דקדושה אצל כל יוצאי חלציו, ומשפע שמחה זו יושפע עלינו ועל כל בית ישראל שנזכה להתבשר תמיד בשורות טובות ושמחות תמיד, אכ"ר.

כעתירת וברכת חברי המערכת

גליון "דמשק אליעזר"

מפתח ותוכן ענינים להגליון המוגדל

והוא פתח השער לדופקי בשאלות ותשובות ושאר ענינים שונים של הגליון

עמוד ב"ח, מודעה בענין שיעורים באידיש לכל מסכתות הש"ס, ע"י הרה"ג ר' שמואל דוד פריעדמאן שליט"א.

עמוד ב"ט, מכתב שנתקבל במערכת, מאת הרב משה פרץ שליט"א ממעקסיקא – ובו הערה לגליון נ"ד.

עמוד ל' – ל"א, עצה טובה להימים נוראים ולכל חודש תשרי – לקיים "מצוה מן המובחר" ולצאת ידי כל הדיעות בענין קידוש / הבדלה / ברכת המזון [בלשון הקודש ובאידיש].

עמוד ל"ב – ל"ח, בביאור המנהג לומר כשאוכלים תפוח בדבש "שנה טובה ומתוקה" [ה' אופנים] / בענין המנהג לאכול תפוחים כליל שבת קודש / בענין המנהג לאכול תפוחים בשאר זמנים המיוחדים / אף קליפות התפוח כולו טוב ואין בו שום רע כלל / בענין המנהג לחלק ולזרוק תפוחים לפני העם בזמנים שונים / סגולות שונות וענינים נפלאים בהתפוח בדבש של ראש השנה / ליקוטים מספה"ק על אכילת "תפוח בדבש" כליל ראש השנה.

עמוד ל"ט, סגולה לאריכות ימים ושנים – לכם ולכל משפחתיכם, נשיכם ובניכם וננותיכם עד סוף כל הדורות [בלשון הקודש ובאידיש].

עמוד מ', מודעה על הדפסת החומש החדש מהדורת "אברהם יהושע", והוא חומש שנים מקרא ואחד תרגום, עם פירוש עברי מייטש, ופירוש על התרגום.

ניתן כעת לקנות זכות פרשה א' בסכום \$1000
וזכות של סדר שלם, בסכום של \$3600
וזכות הפירוש להתרגום בסכום של \$7200
וזכות החומש מייטש בסכום של \$10,000
כל הרוצה להשתתף בהוצאות הגדולות, וכן ליתר פרטים נא להתקשר אל המו"ל:

917-755-4864 / 718@8717373.com

עמוד ג', סגולה לשנה טובה ומבורכה: לענות אמן ואמן יהא שמיה רבא כראוי.

עמוד ד' – ח', הסגולה הגדולה להינצל בתקופת חבלי משיח: עניית אמן יהא שמיה רבה.

עמוד ט', גודל הענין להאזין לאמירת הקדיש של הש"ץ..

עמוד י' – י"א, גודל מעלת אמירת תהלים – מודעה לאמירת תהלים בציבור בביהמ"ד באכוב בכל יום ראשון.

עמוד י"ב, מודעה בענין השיעור בהלכות שבת בכל שב"ק, ובכל יום ראשון בשו"ע או"ח ח"א, ע"י הרה"ג ר' בנציון הכהן שטראסער שליט"א, אב"ד נייטרא ב"פ.

עמוד י"ג, שעה "אחת" של תורה בשבת חשוב כמו "אלף" שעות בימות החול.

עמוד י"ד, לימוד התורה בשבת - שבת מעין עולם הבא.

עמוד ט"ו, המתנה הכי יפה לכל אחד וא' - ק"ן שיעורים בשו"ע או"ח ח"א, כמאה ואחד סימנים הראשונים.

עמוד ט"ז, ג' ענינים מהרה"ק בעל התניא ז"ע, בחומר האיסור לדבר בעת התפילה וחזרת הש"ץ.

עמוד י"ז – י"ט, בענין איזה קדישים יש לומר כשיורדים לפני התיבה להיות ש"ץ.

עמוד כ', תשובה מאת הרה"ג ר' יוחנן הלוי וואזנער שליט"א, ראב"ד דחסדי סקווירא, בענין הפסקה לדברים שבקדושה בין תפילת הלחש לחזרת הש"ץ.

עמוד כ"א, אם מותר לעיין בחיבורו שעדיין לא נכנס לדפוס בשב"ק מחשש שיבא להגיהו.

עמוד כ"ב – כ"ד, תשובה מאת הרה"ג ר' נח אייזיק אהלבוים שליט"א, מח"ס מנחת חן, רב דקהל נחלת יצחק בקווי גארדענס הילס, באם מותר לאבל לעבור לפני התיבה במעריב שלאחר ראש חודש קודם זמן רבינו תם.

עמוד כ"ה – כ"ז, הגאולה שלימה יהיה אי"ה רק ע"י הקב"ה בעצמו, כדכתיב אנכי אנכי הוא מנחמכם.

ALEXANDER KNOPFLER

1564 - 48 STREET

BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755-4864

FAX: (718) 437-3388

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

בלאאמ"ז הגה"צ מוהר"ר יצחק נפתלי קנאפפלער זצוק"ל

אבדק"ק משילע יצ"ו, ומח"ס קני המנורה

ונכד מוהר"ר רפאל אהרן קנאפפלער זצוק"ל

אבדק"ק טיניע יצ"ו, ומח"ס מנורת אהרן

ולמעלה בקודש עד רבינו הרמ"א ועוד, ז"ע ועכ"א

סגולה לשנה טובה ומבורכה: לענות אמן ואמן יהא שמיה רבא כראוי

בס"ד

לכבוד אחינו בית ישראל די בכל אתר ואתר

ה' עליהם יחיו, וישמרם מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, מעתה ועד עולם.

יום ג' שנכפל בו כי טוב לסדר כל איש ישראל [נצבים] תשע"ה לפ"ק.

כולנו – אף הדגים שבים – זוחלים ורועדים, בעת בוא יום הדין הגדול והנורא, בשעה שהקב"ה יושב ועולה על כסא דין, וכל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון, ביום הזה יעמדו במשפט כל יצורי עולמים, ובראש השנה יכתבון, וביום צום כיפור יחתמו, וגמר החתימה בהושענא רבה ושמיני עצרת, וכל אחד פונה את עצמו מענייני הארציים לשים עיניהם אל מילי דשמיא, ומחפשים זכויות כדי שיוכו בדין, להיכתב ולהיחתם לחיים טובים ארוכים ולשלום.

והנה דבר אחד נמצא תחת ידינו, אשר סגולתה וחשיבותה אין לשער, והם מן הדברים העומדים ברומו של העולם ובני אדם מזולזלים בהם מפני חסרון ידיעה והרגל הטבעי, והוא גודל מעלת וחשיבות עניית אמן ואמן יהא שמיה רבה, שעל זה אמרו חז"ל במס' שבת (ק"ט): כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן, וקורעין לו גזר דינו של שבעים שנה, כל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כחו אפילו יש בו שמץ של עבודה זרה מוחלין לו. וכן אמרו חז"ל בפסיקתא, כשישראל נכנסים לבתי כנסיות ואומרים יהא שמיה רבא מבורך בקול רם מבטלין גזירות קשות, גם הבטיחו חז"ל שכל העונה אמן הוא בן עולם הבא, ועוד ועוד מאמרים כאלו, אשר כל זה תמצאו בדפים הרצופים פה באר היטב.

ובכן הזמן מסוגל בעת לחזק ולהתחזק לעורר ולהתעורר איש את רעהו, לקבל על עצמם מהיום והלאה לענות אמן יהא שמיה רבה בכוונה, והזכות הגדול הזה יזקף לחשבונכם, לזכות בדין, אתם ובני משפחתכם, להתברך בכל מילי דמיטב, פרנסה בשפע, בריאות השלימות ברוחניות ובגשמיות, וכל טוב סלה.

אם ביכולתכם, נא לעשות מזה העתקות, וליתן לידידיכם הטובים, וגם לזכות את באי בית מדרשיכם, ובזה תגרמו להעלות השכינה הקדושה מעפרה, ויבא על נכון הבקשה "הושענא למען כבודך", "הושענא למען שכינתך", הושענא.

השי"ת יעזור שכולנו כאחד נתברך בכתיבה וחתימה טובה, זיווגים הגונים, לבנינו ולבני בנינו, פרנסה בריחה, ושפע רב בכל הענינים, ונזכה לילך לקראת משיח צדקינו במהרה ובימינו אמן ואמן.

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמְלֵא כְּבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן (תהלים עב, יט)

הסגולה הגדולה להינצל בתקופת חבלי משיח: עניית אמן יהא שמיה רבה

👉 בזמנים קשים אלו, אשר חבלי משיח מתגברים ה' יצילנו, ואין לך יום שאין קללתו מרובה מקודמו, עלינו להתחזק כולנו בענין אמירת אמן יהא שמיה רבה זכוונה וזקול רם. כי חכמינו ז"ל גילו לנו שדבר זה קורע גזירות רעות, ומסוגל למחילת עוונות, ולהנצל מדינה של גיהנם, וכן ניצלן על ידי זה מחבלי משיח. ובזכות התחזקות זו, נזכה במהרה לגילוי כבוד מלכותו יתברך בביאת משיח נדקנו במהרה בימינו אמן.

👉 יראה המשכיל ויבין מה שכתב בעל ספר החרדים וזהו קיצור לשונו:

"יש לנו לבקש רפואות בדמים קלים, אחר שנמשלו חולי הנפש לחולי הגוף, הלא לפעמים יעשה הרופא רפואה במאה פרחים (= מטצעות יקרות ערך), ופעמים ימלאו מיני רפואות בחצי כסף במיני עשבים מרפאים בדרך סגולה....

ועל זה הדרך, גילו לנו חז"ל סגולות ורפואות קלות לרפואות חולי הנפש החלושים, שאין בהם כח לסבול הרפואות הקשות. ואין לנו כמו הסגולה החשובה והמודמנת ביותר כמו בעניית אמן יהא שמיה רבה המסוגלת עד אין שיעור, כפי שנמצא לרבותינו ז"ל".

(שצט מוסר)

👉 וישם לב על מה שכתב ה"חפץ חיים" בזה:

וביותר ניתן לתמוה על אנשים שמחפשין סגולות וקמיעות, סגופים ותעניות לכפרת עוונותיהם וכדומה [אוי, וכמה שזה נפוץ בדורינו זה], ומוציאין עליהם כמה וכמה אלפים, כל אחד לפי יכולתו והנטרותו לענין. יותר טוב שיחזיקו בקביעות במצות עניית אמן יהא שמיה רבה הצאה לידם בקלות ומסוגלת לכל הישועות לפרט ולכלל, ויזרוזו אחרים למצוה זו ויתעסקו בה תמיד, מה שאין כן אם מוציא מעותיו לטמיון על סגולות חיצונות, שלא יועילו ולא יצליחו והוא מכלה כחותיו לריק. והמשכיל יתן כל זה אל לבו".

(ע"פ כתבי ה"חפץ חיים")

👉 גודל מעלת אמן יהא שמיה רבה "בכל כוח, ידוע כבר מהגמרא הקדושה (שבת קי"ט ע"ב). "אמר רבי יהושע בן לקיש, כל העונה אמן יהא שמיה רבה מזכך בכל כוחו, קורעין גזר דינו, וכתב על זה היסוד ושורש העבודה:

"וכל העונה אמן יהא שמייה רצה בכל כוחו, קורעין לו גזר דין של שצעים שנה. ואפילו יש בו שמך עצודה זרה מוחלין לו. ולגודל שצחו אומרים אותו בלשון תרגום, בכדי שלא יתקנאו בנו המלאכים שאנו משצחים שצח נאה כזה".

והמהר"ל מפראג זלה"ה פירש את הלשון "גזר דין של שצעים שנה", שהכוונה היא על חיי האדם "ימי שנותינו צהם שצעים שנה". כלומר אמירת "אמן יהא שמייה רצא" כדין, יכולה להפוך גדר דין מות שנגזר על אדם צ"מ, לחיים טובים.

ובילקוט מעם לועז (פרשת וירא) כתב: "אמירת אמן יהא שמייה רצא בכל כוחו קורעין לו כל גזר דין שנגזר על חיי האדם צעוה"ז.

🔔 "צכל כוחו", לפי פירוש רש"י היינו צכל כוונתו, כלומר, שיכוין צכל לבו את פירוש המילים וכן יכוון על נכחיות מלכותו יתצרך לעולמי עד ולנצח נכחים;

ולפי פירוש התוס' שם, "צכל כוחו", היינו כפשוטו, צקול רם, כלומר צכל כח קולו. והתוס' הביאו על זה לשון חז"ל בפסיקתא וזה לשונם:

"כשישראל נכנסים לבתי כנסיות, ואומרים יהא שמייה רצא מצרך צקול רם מצטלין גזירות קשות". עכ"ל. ומה מאוד נריך אדם להזהר בזה בעצמו, וגם להזהיר את בניו ושכניו לשיצב צבית הכנסת, על הדבר הזה.

🔔 ומרן צשו"ע (או"ח סי' נ"ו ס"צ) כתב "ויש לענות אותו צקול רם". וכתב על זה המשנה צרורה: על ידי הקול רם מצטלין הגזירות הדעות. וכתב הפרי מגדים שם, כי השו"ע פוסק את שני הפירושים, "לכן יש לקיים את שניהם, צכל כוח כוונתו, וצקול רם". והחמירו בזה צוה"ק ואמרו שצריך לעזע כל איצריו ולענות צקול תקיף, ומי שרגיל לעשות כן הוא מצושר שימחול לו הקצ"ה את עוונותיו אם לא ישוב לכסלה. וכמצושר צספר זכירה.

🔔 וצמדרש רצה (קהלת פרק ט') כתב: "אפילו יש לו שטר גזירות של מאה שנה, הקצ"ה מוחל".

והטעם הוא צוודאי, מפני שהקצ"ה שמח שצצח זה מאוד, והוא עושה רושם גדול מאוד מלמעלה. וכמ"ש הספרים:

העונה אמן יהא שמייה רצה בכל כוחו, הוא חשיצות גדול יותר מכל קדושות, ועולה על כולנה, ומתקדש שמו יתצרך על ידי זה צכל העולמות, יותר מכל השצחים שצעולם.

(ספר עצודת הצורא, מהזהר פ' תרומה)

כדי לקרוע הגזר דין ולמנוע הנרות נרין האדם לומר את כל כ"ח אותיות יהא שמיא רבא וגו' בקול רם ובכל כוונתו, וזהו מה שקראו חז"ל לכוונה "כח" (בכל כוחו), כדי לרמוז שכל כ"ח האותיות נריכין להיאמר בצורה זו.

(בן איש חי)

וכתב עוד בספר יש שכל (מתלמידי האר"י זלה"ה):

"ענין האמירה בקול רם יש לפרש שזהו כדי להרבות כבוד שמים בעולם, וכמו שביאר הרמב"ן עה"ת סוף פר' בא שיש ענין גם בכל התפילה להגביר את הקול, כדי לפרסם בכל העולם שה' אלוקינו הוא בורא ומנהיג את העולם בהשגחה פרטית, ואין עוד מלבדו. ואולם, חוץ מענין זה שעל ידי אמירת אמן יהא שמיא רבא בכל כוחו קורעין רוע גזר הדין וניצולין מן הנרות, יש עוד מעלות וסגולות רבות בזה. ומהן:

"בשעה שישראל נמצאים בצרה, ומתפללים לפני הקב"ה, קול מכריז בכל העולמות: פתחו שערים, כמו שישראל פותחים צענית האמן את שערי הצרכה, כך עתה יפתחו לפניהם השערים לקבל תפלתם.

(זוה"ק חלק ג' עמ' רפ"ה)

ואם ישראל אומרים אמן יהא שמיא רבא בכל כוחם, אזי הקב"ה מתמלא רחמים עליהם, ונותן חיים לכולם, וגם על ידי זה יש רווח ומנוחה קצת לנשמות שבגיהנם. וכמ"ש בספר קצ הישר (ח"א סימן מ"ה, ומקורו בזה"ק ח"א דף ס"ב ז' וז"ל:

"בזימנא דישראל אחיבו בקול רם אמן יהא שמיא רבא מצדק וגו', קודשא בדיק הוא איתמלי רחמיו, וחיים על כולהו, ורמיז למלאכא דממונה על תרעין דגהינם ורווחין לון שעתא ופלגות שעתא, וכן תלת זמנין ביומא, בכל זימנא דאמרין ישראל אמן יהא שמיא רבא, אינון רווחין לון".

לקדיש אחרי הדרשה יש כח גדול במיוחד. עד שאמרו חז"ל, כי בשעה שהזקן יושב ודורש ועונין אחריו אמן יהא שמיא רבא, הקב"ה מוחל את עוונותיהם של ישראל. וזה לשון התנא הקדוש רבי ישמעאל בן אלישע בהן גדול (בפרקי היכלות):

למחר הכניסני המלאך לחדרי חדרים, והראני נרות קשות מן הראשונות וכו', ואמר לי: בכל יום ויום מתחדשות נרות קשות מאלה, וכיון שנכנסין ישראל לבית הכנסת ועונין בקול רם אמן יהא שמיא רבא מצדק וגו' אין לנו מניחין את הנרות לנאת מחדרי חדרים אלו".

🔖 הנהגה מעשית, כתב צקפר "עבודת הצורח" (עמ' של"ז):

מי שמתפלל צבית כנסת שמתפללים בלחש, ימדוד עצמו שירים כולו לפי המקום והזמן, ויקיים עיקרו של אמן יהא שמייה רבא, לענות בחילה תקיפא באיצריו הפנימים והחיצונים. ומי שהוא צין לינים אפשר לקיים גם כן בכל כחו בכל איצריו בהנע לכת. והמתפלל צבית מדרש או צבית כנסת קצוע, צוודאי יכול להרגיל עצמו לומר בקול רם, וירגילו כל השאר את עצמם צוה, ויהא בכלל מזכה הרבים".

🔖 שמעתי מגאון וקדוש אחד, שאם היו נותנין רשות לנדיקים שצגן עדן היו באים לעולם הזה לענות אמן יהא שמייה רבא.

(אור לישרים)

🔖 "הרי תראה מדצרי הזוהר הקדוש, שצכח עניית אמן יהא שמייה רבא בקול רם מציל רשעים מגיהנום וכו', וכל שכן נשמת אבותיו וקרוביו, וכל שכן נשמת עצמו אם יצטרך ח"ו לירד לגיהנום; ואין לך עוד כמעט פעולה צעוה"ז שניצל על ידה מדינה של גיהנום, כמו דבר זה".

(שומר אמונים פ"כ דף מ"ז)

🔖 "המצטל אמן יהא שמייה רבא", אפילו פעם אחת, דוחין אותו ח"ו ממחילתו של הקב"ה ארבעים יום, והוא חוטא ומחטיא.

(ספר זכירה צס רבינו האר"י)

🔖 לעתיד לבא, אותם שזוהרו צעניית אמנים, יפתחו לפניהם כל היכלין ללמוד תורה צמחיבתא דלעילא, וכל תרעין יהיו פתיחין להו ולית דימחה צידיהון".

(תיקוני הזוהר)

🔖 והנה ידוע כי צומנינו מתחדשים חדרים של צרות (על שוגאיהן של ישראל), ואנחנו זקוקים מאוד מאוד לסגולה ועצה טובה להגנה ושמיירה. והנה הרי היא לפנינו צלי טורח כמעט, ענין אמן יהא שמייה רבא. וכבר כתב הגאון מוילנא:
"ועל ידי אמן יהא שמייה רבא ינללו מחצלי משיח"

(הקדמת הגר"א ז"ל לתיקוני הזוהר)

🔖 "מי שהוא נוהר צאמירת אמנים, וצעניית יהא שמייה רבא צכח וצמסירת נפש, וצאלו הכוונות, צטוח אני צשמו הגדול והנורא, צלי ספק, יהיה לו תיקון נפש גמור יותר מכמה אלפים תעניתים צלי שעור, אם לא יעשה ח"ו מכאן ולהבא עצירות צמויד ושאט נפש".

(הצטחת צעל "שומר אמונים" ז"ל)

👉 "אני מזהיר אותך, שתזהר מאד לא לבטל אמנן יהא שמיא רבא או קדושה, אם ישיאך יצרך לומר שאתה עוסק בחורה, ומנזה רק תעמוד ותפסיק.

(רבי משה החסיד מפראג)

👉 מוצא צסם הקצא מנאווארדאק ז"ל, שפעם אחת באו אללו בני משפחה של חולה קשה רחמנא ליצלקן, וציקשו ממנו שיצרך לרפואה שלימה. אז הניע להם הקצא ז"ל, שבמקום שהוא יצרך אותם, ילכו לשיצה, וישלמו לשני בחורים שיאמרו אמנן יהא שמיא רבא וגו' בקול רם ובכוונה גדולה עבור זכות החולה. אך בני המשפחה הנ"ל לא הסכימו, ואז הוכיח להם מזה שאין להם אמונה אמיתית בדברי חז"ל. והתלונן הרב על האנשים השוטים, שבשעת צרה רחמנא ליצלקן מחפשים סגולות שונות ועושים את כל ההשתדלויות, ולמה אינם מתחזקים באמירת אמנן יהא שמיא רבא בכל כוחם וכוונתם, אשר גילו לנו חז"ל שעל ידי זה קורעין רוע גזר הדין; והרי כל אות ואות מדברי חז"ל זהו אמת לאמיתה.."

(המאורות הגדולים)

👉 סגולה גדולה לציטול הכעס:

"כשאדם כועס ח"ו, נעשית סירכה צריאה שלו ע"י הכעס, והוא סכנה שלא יתהוה שם נקצ ח"ו, ואז העלה לענות אמנן יהא שמיא רבא בכח באותו יום, ויכוון שה' יתצרך יצטל ממנו קליפת הכעס. וזה ענה נפלאה וסגולה גדולה, בדוק ומנוסה במשך הזמן".

(בת מלך)

"הרי לך מעט מהמעלות הנשגבות בעניית אמנן יהא שמיא רבא. ומזה שנשתבחו חבו רבותינו כל כך, נוכל להבין ולשער צשכלנו כי הוא ענין גדול ונורא בלתי ישוער ובלתי יסופר".

(שומר אמונים)

👉 והנה כבר הבחנו בזה די והותר, כי כל הקורא דברים אלו, אפילו אצן הוא נימות, ומי זה יכול לראות כל זה ולא יהיה נמס לבו להזהר בעניית אמנן יהא שמיא רבא מעתה ואילך כדת וכדין בכל כוחו בקול ובכוונה, ובמיוחד בתקופה קשה זו לעם ישראל, שצידנו חנו בכח עניית אמנן יהא שמיא רבא לציטול גזירות קשות מעלינו ומעל כל בני ישראל. ובפרט שידענו שעניית אמנן יהא שמיא רבא נוגעת ומרעישה בכל העולמות. ובזכות זה נושע בכל הענינים בזה ובצא צרוחניות ובגשמיות. הבה ונתאחד בזה כולנו כאחד, ונזכה לכל הישועות והצרכות כפי שגילו לנו חז"ל.

גודל העניין להאזין לאמירת הקדיש של הש"ץ

כתב בספר נחת רוח (פרק כ"ו, עמ' ק"צ) וזה לשונו [בתוספות ביאור קצת]:

עיין בשו"ע הרב (או"ח סימן נ"ז סעיף ד') שכתב וז"ל: מצות הקדיש הוא לשמוע מן הש"ץ יתגדל כו' וע"ז יענה איש"ר שאמן יהא שמיה רבא הוא ענייה על יתגדל כו' וצריך לשמוע לכוין על מה הוא עונה כמו שצריך לכתחלה לשמוע ולכוין לברכה שעונה עליו אמן.

ומבואר בזה שאמן יהא שמיה רבה הוא בגדר "ענייה" על דברי הש"ץ.

וכמו בן מבואר שצריך לשמוע מה שאומר הש"ץ, כדי שידע על מה הוא עונה, וכמו שצריך לכוון לשמוע היטב הברכה שהוא עונה עליה.

וכדאי להזכיר כאן דברי המשנה ברורה (סימן נ"ז סק"י) וז"ל: וכשמתחיל [יתגדל יש לומר ועתה יגדל נא כה וגו' זכור רחמך וגו']. כלומר קודם שהתחיל, דבשעה שאומר החזן יתגדל צריך לשמוע ולשתוק, כמבואר בריש סימן קכ"ה דצריך להאזין ולהבין מה שאומר הש"ץ, וגם שידע אח"כ על מה עונה אמן, עכ"ל.

ומדוקדק כאן בדברי המשנה ברורה שמחמת שני ענינים צריך להקשיב, דמלבד הענין שידע על מה הוא עונה אמן, יש ענין בפני עצמו להאזין ולהבין מה שאומר הש"ץ, דזה הוא צורת הקדיש, שהש"ץ מקדיש וכל אחד שומע ומאזין, ואין זה מדין "שומע כעונה", וגם במשנה ברורה לא הביא גדר זה, אלא שכך הוא צורת הקדיש – שהקהל שומע להש"ץ – ועונה כנגדו.

וכמו בן כתב המשנה ברורה (סימן קכ"ה סק"א) וז"ל: וכן בקדיש יש לזוהר שלא לומר עם החזן יתגדל וכו' עד אמן יהא שמיה רבה, ואפילו יש מנין מלבדו ששומעין ומאזינין לש"ץ ג"כ אסור, כי על כל אחד שבבית הכנסת החיוב לשתוק ולהאזין לש"ץ ואח"כ לענות אחריו, ומטעם זה אפילו אם ירצה ללמוד ע"י הרהור ג"כ אסור משעה שמתחיל החזן נקדש וכן בקדיש, אם לא בשעה שהחזן מאריך בניגון ולא בשעה שמחתך האותיות וכו', עכ"ל.

גודל מעלת אמירת תהלים

תהלים בציבור - דוחה כל מיני פורעניות

ידוע לכל סגולת אמירת תהלים בציבור שדוחה כל מיני פורעניות מעליו ומעל משפחתו ומעל בני דורו ומגלגל עליו ועליהם כל מיני שפע ברכות והצלחות.

(פס"ה הק')

מצות ביקור חולים - זו תפלה

גודל ענין המתפלל בעד חברו כמבואר בשו"ע שהיא עיקר מצות ביקור חולים, וגם מצות גמילות חסדים.

(פ"ע יו"ד סימן פל"ה)

יאמרו זמירותיו בבתי מדרשות

מי שחשקה נפשו לדבק בו יתברך ובשבחיו אז ידבק עצמו בספר תהלים וכבר אמרו רבותינו ז"ל שהתפלל דוד המלך ע"ה שיאמרו זמירותיו בבתי כנסיות ובתי מדרשות.

(פס"ה הק')

אין לנו דבר גדול מספר תהלים

אין לנו דבר גדול מספר תהלים שמרבים מזמורים שבחים להשם יתברך ורבים מזמורים הם של בקשות מחילה וסליחה והכל מיד ה' השכיל דוד המלך ע"ה ברוח הקודש. אשרי האיש אשר אומר תהלים בשירה ובזמרה ובכוונת הלב ולא כמו בדור הזה שאומרים במרוצה ובלתי כוונה, אלא אם ירצו לקבל שכר עליהם ויהיה אמירתן נחת רוח לפני השם יתברך צריכין לומר בנחת.

(פס"ה הק')

קבלה לבטל הגזירה לגמור כל ספר תהלים

קבלתי להמתיק דינים והגבורות לגמור כל ספר תהלים, נרמז בפסוק מי ימלא גבורות ה', ימלא מלשון מלילות לשון מולל וזורק, ולפי"ז הפירוש הוא כך מי שירצה לכתוש ולמלול הגבורות ישמיע כל תהלתו, היינו כל ספר תהלים. (אגרא דפרקא, פמ"ח)

סגולת האומר ג' פעמים ביום אחד

קבלה מן רבינו אלימלך מליזענסק זלה"ה כי האומר ג' פעמים כל התהלים ביום אחד הוא חשוב כתענית משבת לשבת. גם שמעתי אומרים בשם תלמידו מוהר"מ מרימנוב זצ"ל, כי האומר ג' פעמים ביום אחד הוא חשוב כחרב וחנית נגד היצה"ר.

(רחמי האב, ת)

אף הניגון של תהלים - יש לו כח גדול

מעשה ברוסיא בשנות הגזירה שחפשו נערים קטנים בכל עיר ועיר מבנ"י והוילכו

בדרך רחוקה לגדלם לבעלי מלחמה, והנערים בזכרם צער הוריהם וראו גודל צרתם שמוליכים אותם להעבירים מאמונתם וכו' אמרו זה לזה הלא בביתנו אם יש צרה ל"ע אומרים תהלים ברכים ונצלים, וגם אנו בצרתינו נאמר תהלים, אבל לא יכלו שלא ה' להם ספר תהלים, ולומר בעל פה עדיין לא ידעו, ע"כ נמנו וגמרו לומר עכ"פ הניגון של תהלים, וכן עשו ושרו הנגון ותעל שירתם ונהוה התעוררות בשמי מרום וזכו לישועה ונשלחו לביתם.

(פנ"י פ"א מאמר תקע נשופ, טו -

פס"ה הדברי חיים)

כל בקשת האדם מרומזים בו

דוד המע"ה ה' מתפלל על כל הענינים שצריכים ישראל עד ביאת משיח, על החולים שיתרפאו, ועל הבריאים שלא יחלו, ועל פרנסתם שיתברכו, ולבטל מהם כל הגזירות קשות, וע"י שהאדם מתפלל עם הציבור הוא ממשיך כל השפעות טובות על כו"י.

(מאור ופמ"ה)

לתקן בכל מושב בני ישראל - עבור אחינו

ישראל להצילם מכל רע

זה כמה נכסוף נכספתי לתקן תיקון גדול זה בכל מקום מושב בני ישראל להיות בכל עיר ועיר עדה קבועה לעמוד בתפלה ובתחנונים יום יום לפני אדון כל בעד קהל עדתם ועבור כלל אחינו בני ישראל להצילם בכל מרעין בישין, ושאלתי ובקשתי מכל איש היקר את דבר ד' יתקן תיקון זה בעירו וה' הטוב ישמע שועתם, וימלא בטוב משאלותם. (אוהב ישראל)

לשנות הטבע

וכיון שבא דוד בא תפלה לעולם, כי הוא לימד דעת את העם איך יתנהגו בתפלה ובתחינה לפני אדון כל, וגדול כח התפלה אפילו לשנות הטבע ולהנצל מן הסכנה ולבטל הנגור.

(רבינו בחיי)

יכולים לפעול על ידם הכל

ולכן נקראים שירי דוד מלכינו 'תהלים' שיכולים לפעול על ידם הכל ואין שטן ואין פגע רע.

לאומרם בכל יום

כבר נודע סגולת ספר תהלים נורא מאד ויזהר לקרות ממנו שיעור בכל יום. (חיד"א)

כאילו קיים כל התורה כולה

כל האומר תהלים בכל יום, כאילו קיים כל התורה כולה. וזהו תיזכו ל'רגליך י'שא מ'דבורתיך ר"ת תל"ם, וסמך ליה "תורה צוה לנו משה".

בהשכמת היום - עם טליתו

ציצית' על' כנפי' בגדיהם' ס"ת תל"ם, לרמז על המצוה מן המוכחר, בהשכמה להתעטף בציצית וללמוד תהלים.

לאומרו קודם התפלה

טוב שיאמר מזמורי תהלים קודם התפלה לזמר עריצים ותעלה התפלה לרצון.

מנין מזמורים ב' פעמים - עולה כפר

אם יוכל ללמוד ספר תהלים פעם א' בחול ופעם ב' בשבת, הנה מה טוב, כי ב' פעמים והם ש' מזמורים, גימטריא "כפר", ומבטל "יצר" גימטריא ש'.

לגמורו פעם אחת בשבוע

לא יגרע מצדיק לומר כל ס' תהלים בכל שבוע מידי שבת בשבתו.

(חיד"א, כספרו יוסף תהלות)

כלול וגנוז בו כל התורה

משה נתן להם לישראל חמשה חומשי תורה, וכנגדם נתן להם דוד ספר תהלים שיש בו ה' ספרים (שוח"ט תהלים א'). נמצא כלול וגנוז בו כל התורה כולה. כי דוד המלך ע"ה חיבר תהלים חמשה, כנגד חמשה חומשי תורה. (דגל מחנה אפרים)

מזמור קיט - סגולה להנצל משונאים

הרוצים להרע לו

מי שיש לו שונאים ורוצים להרע לו, סגולה שיאמר בכל יום ויום מזמור קי"ט וסימנך "להדוף את כל איביך", להדוף גימ' קי"ט. ובכל פסוק שבו יש סגולה בפני עצמה להועיל לדבר מיוחד.

(סגולות ישראל מערכת ה')

כאילו עוסק בתורת נגעים ואהלות

והאומר תהלים הוא כמתפלל והוא גם כן כעוסק בתורה. וכבר בקש דוד המלך ע"ה שיהיו מקבלין שכר הקורא בתהלים כעוסקין בתורת נגעים ואהלות.

בכל יום א' אמירת תהלים בציבור

חורף 3:30 אחצ"ה / קיץ 5:30 אחצ"ה

בבית המדרש באבוב 15 Ave. 48th street

בס"ד

מזדעקה

בכל יום א'
(מיום א' פרי' נח)

יהיה אר"ה מנין

לאמירת תהלים בציבור

בשעה

3:30 PM

בבית המדרש באבוב

15th Ave. 48th Street

בזכות מזמוריו וכו' תשלח ברכה והצלחה בכל מעשי ידינו
והכן פרנסתינו מידך הרחבה וגו' ותמהר ותחיש לגאלנו
ותבנה בית מקדשינו ותפארתינו אמון ואמן

שנת ש'פע ו'ברכה ת'שפיע ע'לינו [תשע"ו] לפ"ק

בית המדרש חמ"ד נייטרא

1462 50 St.
Brooklyn NY

~ מודעה רבא לאורייתא ~

שמחים אנו להודיע בשער בת רבים שהשיעור עיון להלכה ולמעשה
בהלכות שבת מדי שבת בשבתו, יתחיל עוד הפעם בשבת קודש
פרשת נח

בב"ל שבת קודש בבוקר לפני התפלה

משעה 7:45 עד 8:45

וכן השיעור הנפלא על סדר שו"ע או"ח חלק א' במחבר ורמ"א,
וליקוט רחב מדברי גדולי הפוסקים, ושו"ת גדולי האחרונים, יתחיל
עוד הפעם בא' פרשת לך לך

בב"ל יום א' בערב

משעה 8:00 עד 9:00

השיעורים נמסרים ע"י הרה"ג אב"ד דקהלתינו
בבית מדרשינו המפואר ורחבת ידים שנבנה מחדש בעזה"י
ליתר פרטים לקבל השיעורים הנ"ל, או לסדר מקום קבוע להשיעורים,
יש לפנות אצל גבאי השיעורים

הרב אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א

917-755-4864

הגבאים

שנת תשע"ו

שעה "אחת" של תורה בשבת חשוב כמו "אלף" שעות בימות החול

כן כתב הבן איש חי (פר' שמות, שנה ב' בהקדמה), והוסיפו המפרשים, כל מלה בתורה הקדושה מצוה בפני עצמה (שנות אליהו פ"א דפאה מ"א) ושקולה כנגד תרי"ג מצוות (ירושלמי פאה פ"א ה"א). ובדקה ניתן לומר מאתיים מילים (הפץ חיים תורת הבית פ"ב), ובשעה, שתיים עשרה אלף, ובצער הרי זה כפול מאה (עי' ברכות ז. ואבות דרבי נתן פ"א מ"ו), ובשבת קודש כפול אלף, וכשיש בשיעור תורה מאה איש, הרי זה כפול מאה וכל שכן יותר. ויתכן להגיע בשיעור תורה בשבת קודש למצוות רבות מאד. רק בחשבון מצוות אלו שהוזכרו עד כה מגיע האדם לשבעים ושלוש ביליאן וחמש מאות ושישים מליארד מצוות (73,560,000,000,000).

וזה בשעה ובחבורה של מאה איש בלבד!!!

(הנהגות לשבת קודש - ג"ו)

- א -

עסק התורה בש"ק אלף פעמים יותר מבימות החול

מובא בספר מבואו ועד צאתו (פרק מ"ב, אות ה) וזה לשונו:

בספרים איתא בגודל מעלת העוסק בתורה בשבת, שיום השבת יש לו סגולה מצד יתרון הנפש שבאדם בשבת, להועיל לכל מבקש תורה (דרישה סי' ת"ל). וגדול הפעולה הנעשה מעסק התורה ביום שבת, אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול (בן איש חי שנה שניה שמות, בשם המקובלים). וגם שהעסק בתורה בשבת יכניס בו חיות וקדושה בכל ימי השבוע שאחריו (מגן אברהם, אמור). גם איתא בחפץ חיים: אדם יכול לדבר "אין איין מינוט" ב' מאות מילים. ואחיו של הגאון מווילנא ה"ה רבי אברהם: אשר בתורה ונביאים נזכרו ס"ג פעמים מצות לימוד התורה. נמצא כל מלה ומלה בעסק התורה יש לו שכר של ס"ג מצות. גם אמרו (עי' אבות דרבי נתן) לפום צערא אגרא, ר"ל אדם המייגע את עצמו בדברי תורה שכרו ק' פעמים יותר. וכעין זה כתב באורחת צדיקים לימוד התורה בשמחה שכרו כפול אלף פעמים. ועיין בספר לב אליהו בשם החפץ חיים ז"ל עפ"י מ"ש חז"ל דשקולה שבת נגד כל התורה כולה לכן כל מצות שעושים בשבת שוה תרי"ג. ולפי הגר"א שכל אות בלימוד התורה הוא מצוה א"כ כשלושים בשבת אזי כל אות ואות מכפילים כמנין תרי"ג, נמצא האדם היושב ולומד בשבת אין סוף למצות שיכול להוסיף על השבוע.

היוצא מזה אם תחשוב רגע אחת: אדם הלומד תורה [שהוא ס"ג מצות], ובמסירות נפש [שכרו ק' פעמים], ותורה בשבת [שכרו אלף פעמים מלימוד התורה בחול]. ובשמחה [שכרו אלף פעמים]: כמה שכר של דיבור אחת מלימוד התורה יגיע לו - הלא יעלה לחשבון נפלא - אשר לא יאומן כי יסיפור. וכל זה הלומד לעצמו אבל הלומד ברבים או מפי רב - שיש לו חלק גם בתורת חברו בודאי שכרו כפול פי עשר.

- ב -

ללמוד מפי הרב וברבים

בפרקי אבות, הוולך ועושה חסיד, ומפרשים שיוכל ללמוד בפני עצמו, מ"מ הולך ללמוד בחבורת אנשים זהו חסיד וכו' והיה עקב תשמעון את המשפטים מצות שאדם דש בעקביו, דהיינו שהוא הולך ועושה ושומר המצות אלו בעקביו שהלך לרב ללמוד וכו' וכדומה הוא חסיד, אז ושמר ה"א את הברית ואת החסד דהיינו שמתחסד ה' עמך בזה ובבא. (כתב סופר פ' עקב)

- ג -

הזכרת השם שבת אפילו בחול מצלת מהיצה"ר

עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. מקובל מרבוה"ק שאם היצה"ר מתגבר על האדם ואין ביכולתו להכניעו אז יזכיר אפילו בחול "שבת" "שבת" ובזה יוכל להכניעו, אחז"ל בר' עמרם חסידא כשהתגבר יצרו עליו וצעק נורא וכו' והתאספו אנשים ועי"ז ניצל מהיצה"ר, וזה רמזו חז"ל: עשה שבתך חול להזכיר את השבת אפי' בחול ועי"ז תנצל מהיצה"ר ואל תצטרך לבריות להינצל ע"י כמו ר' עמרם. (חקל יצחק)

- ד -

ישנים בבוקר לעסוק בתורה

אמר להם הקב"ה לישראל לא כתבתי לכם בתורתי לא ימוש ספר התורה הזה מפך אע"פ שאתם עושים מלאכה כל ששה ימים שבת יעשה כולו תורה, מכאן אמרו ישנים אדם וישנה בשבת וילך לבית הכנסת ולבית המדרש ויקרא בתורה וישנה בנביאים ואחר כך ילך לביתו ויאכל וישתה לקיים מה שנאמר לך אכול בשמחה לחמך. (תנא דבי אליהו)

- ה -

סדר היום של יהודי תימן

נודע מנהגם של יהודי תימן ביום שבת קודש, שרוב ככל הקהל היו משכימים קום כשלוש שעות קודם עלות השחר לבית הכנסת, ולומדים זוהר ומשנה ותלמוד, ואח"כ מתפללים תפלת שחרית. זמן התפלה של שחרית מתחילת העקדה עד סוף שחרית, לוקח זמן של שעה וחצי לפחות. וכן קריאת התורה והפטורה והתרגום לוקח כמעט כשעתיים. ואח"כ תפלת המוסף, וקריאת המנורה, או פרק אחד מהיד החזקה להרמב"ם. בסך הכל כארבע שעות ממוצע תפלת הבוקר של יום שבת קודש. (לחיים בירושלים, הקדמה)

- ו -

רגע אחד של שבת פועל יותר מכל הזמנים

אמנם בשבת אין יום צרה, כי רגע אחד של שבת פועל יותר מכל הזמנים דמהעונג שבת הוי נחלה בלי מצרים. (תורת משה פ' האזינו)

- ז -

רגע מהשבת יקר יותר מכמה שעות בחול

אמר מרן הס"ק מסלונים זי"ע, רגע וחוט השערה משבת, יקר יותר מכמה שעות בימות החול. (תורת אבות עמ' ריז)

- ח -

השבת היא המעיין שממנו נקח עוה"ב

מעין עולם הבא יום שבת מנוחה, שבת גדול מעולם הבא כי שבת הוא המעיין שממנו נקח עוה"ב ומי שזוכה בוודאי טועם טעם אמיתי תענוג גן עדן. (הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז זי"ע)

- ט -

שבת קודש סימן לעולם הבא שיקבל

בשם ר' חיים קראסניר זצ"ל: מעין עולם הבא יום שבת מנוחה, ויכול אדם לידע איזה עוה"ב יהיה לו שכמו שיש לו נח"ר בעוה"ז משבת כן יהיה לו עולם הבא. (אמרי פנחס עמ' קיג)

- י -

טוב להודות לה'

יום השבת הוא טוב להודות לה' משאר ימי שבוע, כי האדם פנוי בו מעסקי העולם ונשמתו זכה מטרדת הגוף ומתעסקת בחכמה ובעבודת האלקים, וטוב לומר לשמך עליון, כי הנשמה העליונה תמצא מקום לשבח לך שאתה עליון. (רד"ק)

"די שענסטע מתנה"

פאר אייער בחור, עלטערן, ווי אויך פאר זיך אליין, איז:

די הונדערט-און-פופציג (150) שיעורים

וואס זענען געלערענט געווארן אויף די ערשטע הונדערט-און-איינ

(101) סימנים פון שלחן ערוך אורח חיים חלק א'

דורך:

הרה"ג מו"ה ר' בן ציון הכהן שמראסער שליט"א

אב"ד נייטרא בארא פארק - ומח"ס "שבת בשבתו" (ו' חלקים)

יעדן זונטאג ביינאכט צווישן 8:00 און 9:00 ביינאכט - די לעצטע פינף יאר

אין נייטרא בית המדרש אין בארא פארק

אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד (חגיגה ט:)

מען קען באשטעלן פינף (MP3) פון די יארן

תשע"א - תשע"ב - תשע"ג - תשע"ד - תשע"ה

Via Mail: Alexander Knopfler
1564 - 48'th St.
BROOKLYN N.Y. 11219
917-755-4864

Via Fax: (718) 437-3388

Name: _____
Address: _____
City: _____

הכ"ד ידידיכם,

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

נעמט אריין א ברכה אין אייער שטוב!

און דערקוויקט אייער זעהל מיט א רוחניות'דיגע הנאה!

ג' ענינים מהרה"ק בעל התניא זי"ע

בחומר האיסור לדבר בעת התפילה וחזרת הש"ץ

קדיש בתרא שחרית ערבית ומנחה וכו'. והעובר ע"ז בזדון ישב על הארץ ויבקש מג' אנשים שיתירו לו נידוי שלמעלה ושב ורפא לו ולא חל עליו שום נידוי למפרע כל עיקר כי מתחלתו לא חל כ"א על המורדים והפושעים שאינם חוששים כלל לבקש כפרה מן השמים ומן הבריות על העון פלילי הזה. וגם דוקא כשמדברים בזדון בשאט נפש ולא על השוכח או שנזרקו מפיו כמה תיבות בלא מתכוין שא"צ התרה כלל ובוהן לבות וכליות אלקים צדיק. המיכה ה' לטובים ולישרים בלבותם:

(תניא איגרת הקודש פרק כ"ד)

בשעת התפילה אסור לדבר אפילו דברי תורה

בשעת התפילה אסור לדבר אפילו דברי תורה, כי יש מצווה להתפלל ביחד כמאמר הכתוב "ברוב עם הדרת מלך" – מלכו של עולם.

(ליקוטי תורה)

המשיח בשעת התפילה מראה בעצמו שאין לו

חלק באלהי ישראל

לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"ץ חוזר התפלה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא אפילו יש מ' זולתו שכל המשיח בבית הכנסת בשעה שהצבור עסוקין בשבחו של מקום מראה בעצמו שאין לו חלק באלהי ישראל ואפילו העוסק בתורה שאינו חוטא כל כך לא יפה הוא עושה כמו שנתבאר.

(שולחן ערוך הרב או"ח סימן קכ"ד סעיף י')

נוסח מי שברך שתיקן רבינו התוספות יום טוב

בזמן הגזירות בשנת ת"ח ות"ט:

מי שפָּרַד אֲבוֹתֵינוּ, אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, מִשָּׁח וְאַחֲרָיו, דָּוִד וְשְׁלֹמֹה, הוּא יִבְרַךְ אֶת כָּל מִי שְׁשׁוֹמֵר פִּיּוֹ וְלִשְׁוֹנוֹ שְׁלֵא לְדַבֵּר בְּעֵת הַתְּפִלָּה, הַקְּבִ"ה וְשִׁמְרָהּוּ מִכָּל צָרָה וְצִוְיָהּ וּמִכָּל נֶגַע וּמַחֲלָה, וְיַחֲלוּ עֲלָיו כָּל הַפְּרָכּוֹת הַפְּתוּבוֹת בְּסִפְּרֵי תוֹרַת מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וּבְכָל סִפְרֵי הַנְּבִיאִים וְהַפְּתוּבוֹת, וְיִזְכֶּה לְרֵאוֹת בְּנֵי חַיִּים וּבְנֵי מַיִם וְיִגְדֵלם לְתוֹרָה וְלַחֲפָה וְלַמַּעֲשִׂים טוֹבִים, וְיַעֲבֹד אֶת ה' אֱלֹהֵינוּ תָּמִיד בְּאַמֶּת וּבְתַמִּים וְנֶאֱמַר אָמֵן:

שלא לשוח שום שיחה בטלה משיתחיל הש"ץ

להתפלל התפילה - עד גמר קדיש בתרא

אהובי אחיי אל נא תרעו ריעים האהובים ליוצרם ושנואים ליצרם ואל יעשה אדם עצמו רשע שעה אחת לפני המקום אשר בחר בה מכל היום להקהל ולעמוד לפניו בשעה זו שהיא עת רצון לפניו להתגלות לבוא אל המקדש מעט לפקוד לשכינת כבודו השוכן אתם בתוך טומאותם ולהמצא לדורשיו ומבקשיו ומיחליו והמספר בצרכיו מראה בעצמו שאינו חפץ להתבונן ולראות בגילוי כבוד מלכותו ונעשה מרכבה טמאה לכסיל העליון שנאמר עליו לא יחפון כסיל בתבונה כו' כמ"ש הזהר והאריז"ל דהיינו שאינו חפץ להתבונן ולראות ביקר תפארת גדולתו של מלך מה"מ הקב"ה הנגלות למעלה בשעה זו וגם למטה אל החפצים להביט אל כבודו וגדלו המתעטף ומתלבש בתוך תיבות התפלה הסדורה בפי כל ומתגלה לכל אחד לפי שכלו ושורש נשמתו כדכתיב לפי שכלו יהולל איש יהלל כתיב ומלכותא דרקייע כעין מלכותא דארעא שדרך המלך להיות חביון עוזו בחדרי חדרים וכמה שומרים על הפתחים (עד) אשר כמה וכמה מצפים ימים ושנים לראות עוזו וכבודו וכשעלה רצונו להתגלות לכל והעביר קול בכל מלכותו להקהל ולעמוד לפניו להראותם כבוד מלכותו ויקר תפארת גדולתו מי שעומד לפניו ואינו חושש לראותו ומתעסק בצרכיו כמה גרוע וסכל ופתי הוא ונמשל כבהמות נדמה בעיני כל הבריות וגם הוא בזיון המלך בהראותו לפניו שאינו ספון בעיניו לקבל נחת ושעשועים מהביט אל כבודו ויפיו יותר מעסק צרכיו וגם הוא מתחייב בנפשו למלך על הראות קלונו ובזיונו את המלך לעין כל רואה וע"ז נאמר וכסילים מרים קלון כלומר אף שהוא כסיל לא יהי מרים קלון שיהי נראה הקלון לעין כל.

וע"כ קבעו חז"ל בתפלה כאלו עומד לפני המלך עכ"פ יהי מראה בעצמו כאלו עומד כו' לעין כל רואה בעיני בשר אל מעשיו ודיבוריו אף שאין לו מחשבה לכסיל וע"ז הענין נתקן כל התפלות למתבונן בהם היטב ומי שאינו מראה כן מתחייב בנפשו ועליו אמרו בזהר הק' דאנהיג קלנא בתקונא עילאה ואחזי פרודא ולית ליה חולקא באלהא דישאל ר"ל ע"כ שליחותיהו דרו"ל קא עבידנא לגזור גזירה שוה לכל נפש שלא לשוח שיחה בטלה משיתחיל הש"ץ להתפלל התפלה עד גמר

ALEXANDER KNOPFLER

1564 - 48 STREET
BROOKLYN N.Y. 11219
TEL: (917) 755-4864
FAX: (718) 437-3388

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

בלאאמ"ז הגה"צ מוהר"ר יצחק נפתלי קנאפפלער זצוק"ל
אבדק"ק משילע יצ"ו, ומח"ס קני המנורה
ונכד מוהר"ר רפאל אהרן קנאפפלער זצוק"ל
אבדק"ק מיניע יצ"ו, ומח"ס מגורת אהרן
ולמעלה בקודש עד רבינו הרמ"א ועוד, ז"ע ועכ"א

בענין איזה קדישים יש לומר כשיורדים לפני התיבה להיות ש"ץ

בס"ד

לכבוד ידידי הדגול, ותיק וחסיד, כבוד שם תפארתו

הרה"ח ר' מרדכי יונגער שליט"א

גבאי דביהמ"ד אוהל יעקב סיגעט יע"א.

אחרי הושטת שרביט השלום בכבוד הראוי.

על דבר השאלה ששאלתני בהיותכם הגבאי כביהמ"ד, ומזדמן לפניכם הרבה פעמים לירד לפני התיבה [באין אחר מתרצה לכך, וע"ז לבינו עלי דוי, שאין מחשיבים גודל מעלת השליח ציבור, ואכמ"ל], ובכך תמיד הנך מסתפק ועולה איזה קדישים יש לך לומר ואיזה לא.

והנה טרם כל שיח, יש להקדים כי יש בזה הרבה מנהגים במקומות שונות, זה בכה וזה בכה, ונהרא נהרא ופשטיה, ובכך קשה מאוד להגיד בזה דיעה ברורה איך לעשות ואיך לא לעשות, אבל אף על פי כן פטור בלא כלום אי אפשר, לכן אכתוב כאן איזה דיבורים, ומעת ה' אבקש מענה לשון שלא אכשל במוצא פי, וזה החלי בעזרת ה' יתברך.

בשו"ע או"ח הלכות תפילה (סימן קל"ב) כתב המחבר, אסור לאדם לצאת מבית הכנסת קודם קדושה דסידרא [הוא קדושת ובא לציון (משנה ברורה סק"ו)]. הגה: ואומרים אחר סיום התפלה עלינו לשבח מעומד (כל בו), ויזהר לאומרו בכוונה, וכשמגיע אל אל לא יושיע, יפסיק מעט קודם שיאמר ואנחנו כורעים וכו' (טור); ואומרים (י) קדיש יתום אחר עלינו, ואפי' אין יתום בבית הכנסת יאמר אותו מי שאין לו אב ואם. ואפילו מי שיש לו אב ואם (יא) יכול לאומרו, אם אין אביו ואמו מקפידין (אגור ותשב"ץ ותשובת מהר"ל סי' ס"ד).

וע"ז מפרש המשנה ברורה (סק"י וי"א) וז"ל: (יא) קדיש יתום אחר עלינו. שהרי לעולם צריכין לומר קדיש אחר שאמרו פסוקים, ובעלינו יש ג"כ פסוקים וצריכים קדיש אחריו, אלא שנהגו בקדיש זה להניחו ליתום שמת אביו ואמו, מפני שיש יתומים קטנים או אפילו גדולים שאינם יכולים להיות שלוחי ציבור ולומר קדיש וברכו אחר אביו ואמו [שאם היו יכולים להתפלל לפני העמוד זהו טוב יותר מאמירת קדיש], וכבר ידוע ממעשה דר' עקיבא תועלת הגדול שיש למת כשיש לו בן האומר קדיש וברכו, וביותר בתוך שנה ראשונה לכך תקנו והניחו קדיש זה שאין צריך שום דבר יותר ליתומים הן קטנים הן גדולים. ובסוף הסימן העתקתי בביאור הלכה כל דיני קדיש בקיצור ובשם מאמר קדישין יקרא.

(יב) יכול לאמרו אם אין וכו'. ר"ל דוקא כשהוא משער שלא יקפידו ע"ז. ומסתברא דכ"ז הוא לענין קדיש יתום מפני שקדיש זה מיוחד ליתומים אבל להתפלל לפני העמוד או לפרוס על שמע אין לו לחוש כלל שמא יקפידו ע"ז, עכ"ל.

ובעל "מנהג ישראל תורה" זצ"ל כותב בספרו מנהג ישראל תורה (הלכות ברכות סימן נ"ו דף קי"ד באות ב') וז"ל:

ועיין בשו"ת זכרון יהודה סימן ע"ג שכתב, דרע עלי המעשה מה שאין מקפידים ע"ז, והוסיף דדכירנא כשזכיתי ללמוד בשיבת מרן הכתב סופר זללה"ה זי"ע ועכ"י, ועשו מנין בביתו ולא היה מי שיאמר קדיש, ובכ"ז לא סיימו התפלה מעולם בלא קדיש, ואם לא אמר אחד מאנשי המנין אמר הוא ז"ל בעצמו, וגם כמנהג אשכנזים שאומרים שיר של יום אחר עלינו ואח"כ שיר מזמור לאסף, מעולם לא סיימו בלא קדיש שאחריו, וגם בזה אם לא אמר אחד מאנשים דשם אמר הוא בעצמו, ומסתמא ראה כן מאביו מרן החת"ס ז"ל עכ"ל, ובאשל אברהם סימן קל"ב כתב שאין למעט שום קדיש בתפלה, וגם אחר שיר של יום ואין כאלקינו יאמרו קדיש אף שאין שם חיוב.

ומרן הגה"ק הדברי חיים היה מקפיד מאוד שיאמרו בתפלה כל הקדשים, כדחובא בדרכי חיים ובטעמי המנהגים אוה תתרמ"ח בקונטרס אחרון, ואמר הטעם כי יש ד' היכלות ועד שמו"ע היא העלי" צריכין לכל היכל קדיש, ואחר שמו"ע יורדין בחזרה צריכין ג"כ לכל היכל קדיש, ואפילו אם לא היה חיוב בביהמ"ד והבעל תפלה היה לו אב ואם, אעפ"כ צוה לו שיאמר כל הקדשים (וכן הנהיג מרן הגה"ק מסאטמאר בבית מדרשו), ודברי הגה"ק מצאנו עולין בקנה אחד עם דברי האר"י אשר הובא בכף החיים הנ"ל, שכל אלו הקדשים הם חובה, על כן הקפיד בזה עד כדי כך שצוה אפילו למי שיש לו אב ואם לומר קדיש, מ"מ לאידך גיסא הובא שם דהקדיש שאחר עלינו לא אמרו כלל כשלא היה חיוב, ולפי הנראה ס"ל להגה"ק הדברי חיים דהפוסקים שהחמירו בהקדיש שאחר עלינו שלא לבטלו, כתבו כן לנוסח אשכנז, אבל לנוסח ספרד ובפרט לנוסח האר"י אין צריך כלל קדיש אחר עלינו, וכן מצאתי בספר ברכה שלמה בשם הגה"ק מו"ה שלמה אר"י ל"ב מטימשיין זצ"ל דאמר דלנוסח ספרד אין צריך לומר קדיש אחר עלינו, ואמר שהתווכח בזה עם כמה גאונים וצדיקים ובתוכם הגה"ק מבלאזיב והגה"ק מצעשינאב זצוק"ל והודו לדבריו, וכ"כ בלקוטי מהרי"ח, (ועיין לבושי מכלול סימן ד' אוה נ"ד).

והנה בכמה מקומות הקפידו מאוד שעכ"פ הקדיש שקודם הודו לא יחסרו אותו, דהקדיש שקודם הודו שיש קפידא עפ"י האר"י לאמרו נזכר גם בשערי תשובה (סימן ג' סק"ג), ועיין בשלחן הטהור (סימן נ"א סעיף ה') שכתב שהוא חיוב גדול לאמרו, וכן הובא בדרכי חיים ושלום אות קי"ח שהקפיד שיאמרו קדיש זה עי"ש, ובספר אמרי קודש מהרב הקדוש מסטרעליסק זצלה"ה (הובא בלקוטי מהרי"ח) כתב שהקדיש שקודם הודו שייך לבעל תפילה, ולא כהמנהג שאומר אותו אדם אחר.

והנה במשנה ברורה (סימן נ"ה סק"א) כתב, כאשר טוב למעט בכרכות כך טוב למעט בקדישים, אמנם כבר כתב בפסקי תשובות שם (אות ב'), וזה לשונו: וכוונתו מתפרשת מיד בהמשך דבריו על אלו שאומרים כמה קדישים על פסוקי תנ"ך או משנה וגמרא, אבל קדיש אחד שאומרים בגמר הלימוד או לאחר אמירת פרקי תהילים ענינו^א גדול ונשגב מאד, וגם יש חיוב לאמרו עפ"י הדין (וכדלקמיה אות ג').

וקדיש דרבנן שלאחר אמירת הקרבנות שלפני התפילה ויקוה אל ה' שאחר התפילה ועוד קדיש אחד (לאחר שיר של יום) הוי' גדולי הדורות מקפידים על אמירתם תמיד ואפילו אין שם חיוב, ועפ"י האר"י ז"ל קדישים אלו יחד עם הקדישים שהש"ץ אומר בסדר התפלה, מעלים התפילה מתתא לעילא ומורידים השפע מעילא לתתא, עכ"ל.

^א לענין קדיש שלאחר לימוד תורה ברבים איתא בגמ' (סוטה לח.) האי עלמא קאי איש"ר דאגדתא, ומלשון הרמב"ם בסדר התפילה (בנוסח הקדיש) משמע שאמירתו חיוב הוא (וכדלקמיה אות ג'). וענין אמירת קדיש שאחרי אמירת פרקי תהילים ברבים מצינו בברכ"י יו"ד סי' שע"ו (שיו"ב סקי"א) בזה הלשון "בס' ויקהל משה יש מעשה נורא מענין רוח אחד ושם נאמר שלא יש דבר להגן מפני המזיקין כאמירת קדיש על מזמורי תהלים, ולכן יש להנהיג לבנים על אבותם שילמדו בכל יום מהשנה קצת מזמורים ויאמרו קדיש", הו"ד בכה"ח הכא סק"ו. ואחרי פסוקי תהילים ושאר פסוקי תנ"ך אומרים קדיש יהא שלמא ולא קדיש דרבנן - פמ"ג סי' נ"ד א"א סק"ג.

^ב וכדכתבינן לעיל סי' נ' אות ב' ולקמן סי' קל"ב אות ט"ז בארוכה, ועיי"ש בענין עוד קדיש שנוהגין להוסיף לאחר עלינו, דעפ"י האריז"ל אין בו ענין, אך נוהגים האשכנזים כן בשביל היתומים.

אמנם מלבד כל האמור יש עוד ענין למה צריכים להיזהר לומר כל הקדישים, ראשית דהנה איתא במס' שבת (ק"ט): כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן, וקורעין לו גזר דינו של שבעים שנה, כל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כחו אפילו יש בו שמץ של עבודה זרה מוחלין לו. וכן אמרו חז"ל בפסיקתא, כשישראל נכנסים לבתי כנסיות ואומרים יהא שמיה רבא מבורך בקול רם מבטלין גזירות קשות. וכל העונה אמן בעולם הזה זוכה לענות לעתיד לבוא (פס"ז ויקרא ז, טו), ודברי חז"ל בזה ידועים המה למכביר, וכבר הארכתי בזה במקומות מפוזרים, לא עת האסף פה.

אמנם רק זאת אזכיר מה שכתב בספר המאורות הגדולים, שהתלונן הסבא מנאווארדאק זצ"ל, שאין אמונה אמיתית בדברי חז"ל, כי בשעת צרה רח"ל מחפשים סגולות שונות ועושים את כל ההשתדלויות, ולמה אינם מתחזקים באמירת אמן יהא שמיה רבא בכל כוחם וכוונתם, אשר גילו לנו חז"ל שעייז קורעין רוע גזר הדין, והרי כל אות ואות מדברי חז"ל זהו אמת לאמיתה, ע"כ.

גם ידוע מה שכותב החפץ חיים (ע"פ כתבי החפץ חיים, הובא בס' כתר מלוכה עמ' ק"ו) וז"ל: "וביותר ניתן לתמוה על אנשים שמחפשיין סגולות וקמעות סגופים ותעניות לכפרת עוונותיהם וכדומה, ומוציאין עליהם כמה וכמה אלפים, כל אחד לפי עשרו והצטרכותו לענין. יותר טוב, שיחזיקו בקביעות במצות עניית אמן יהא שמיה רבא הבאה לידם בקלות ומסוגלת לכל הישועות לפרט ולכלל, ויזרו אחרים למצוה זו ויתעקשו בה תמיד, מה שאין כן אם מוציא מעותיו לטמיון על סגולות חיצוניות, שלא יועילו ולא יצליחו והוא מכלה כחותיו לריק והמשכיל יתן על לבו".

ועוד דברים בגו, כי מי יודע אצל איזה קדיש יתעורר אחד לענות אמן יהא שמיה רבא בכל כוחו ובכל כוונתו, ואתה יהא הגורם להציל נשמה מישראל, ע"י הזהירות לומר כל הקדישים אצל כל התפילות".

ואחרי כל זאת, נחזור להשאלה אם לומר כל הקדישים, לפי כל האמור ברור שבהיות שבעה"ר אין לך אב ואם, בוודאי בוודאי שתוכל לומר כל הקדישים ולזכות בזה את הציבור, שיענו אמן יהא שמיה רבא כראוי וכיאות.

והשי"ת יעזור, שבזכות אמן יהא שמיה רבא, יקרע לנו ה' כל הגזירות וכל הדינים, וימחול לנו את כל עוונותינו, ובהיות שממשמש ובא ימי הרחמים ורצון, אסיים בתפילה אבינו מלכינו קרע רוע גזר דינינו, אבינו מלכינו סלח ומחל כל עוונותינו, אבינו מלכינו כתבינו בספר חיים טובים, בזה ובכא, עד ביאת גואל צדק במהרה ובימינו אמן ואמן.

ידידו, אלכסנדר אליעזר קנאפלער

ערב ר"ח אלול תשע"ה

¹ ובלבד שיהיה יתום מאב או מאם, דאל"ה ברית כרותה לשפתיים ויש לחשוש משיחת הבריות, וכדכתבין כל זה בארוכה בס' ק"ב אות י"ז עיין שם, אבל קדיש דרבנן יוכל לאמרו אפילו מי שיש לו אב ואם ובפרט כשהוא הש"ץ, והיו מגדולי הדורות שהיו מצווים לומר לש"ץ אפילו יש לו אב ואם קדיש אחד שאחר התפילה בכל הג' תפילות, שהוא מסדר התפילה, עיין אוצר החיים אות פ"א בשם הד"ח מצאנו ז"ע, ועו"ס, אמנם למי שאין קבלה בידו או בציבור שאין רגילים שאומר קדיש מי שיש לו אב ואם, יזהר מכך, וכאמור.

² כדאיתא בשער הכוונות דרוש הקדיש, מתתא לעילא: קדיש שלפני ברוך שאמר להעלות מעולם העשיה ליצירה, קדיש דלפני יוצר אור מיצירה לבריאה, שמו"ע - אצילות, ואין לפניו קדיש מפני סמיכת גאולה לתפילה. מעילא לתתא והורדת השפע: קדיש דלפני אשרי ובא לציון מאצילות לבריאה, קדיש דאחרי ובא לציון מבריאה ליצירה, קדיש אחרי ש"י מיצירה לעשיה, קדיש אחרי קוה אל ה' גמר התפילה דעולם העשיה, וכאמור קדיש דאחרי עלינו אינו עפ"י האר"י ז"ל אלא הוא קדיש יתמא שהותקן לצורך היתומים שאינם מתפללים לפני העמוד, כ"ז הובא בהרבה ספרים. ומי שהתחיל לומר יתגדל ויתקדש שמיה רבא כשאינו חיוב, וראה שכבר יש אחד שאומר קדיש יוכל להפסיק וליתן לשני לסיים - שו"ת שרגא המאיר ח"ז סי' צ'.

³ כמו שאומרים בשם הדברי חיים שאמר שצריכים ליתן מאה פעמים צדקה, שאולי פעם אחת יקיים המצוה כתיקונה. וכמו כן מי שהוא בעל תפילה, מי יודע כמה קדישים יש לו לומר כדי שאחד יתעורר ויאמר אמן יהא שמיה רבא בכוונה ובכל כחו, ויביאנו עי"ז להתכלית הנראה בעוה"ז ובעוה"ב עד סוף כל הדורות.

בענין הפסקה לדברים שבקדושה בין תפילת הלחש לחזרת הש"ץ

יוחנן סג"ל וואזנער

ראב"ד דחסידי סקווירא

ודומ"ץ דקהל תולדות יעקב יוסף

דחסידי סקווירא מאנטריאל

בס"ד

יום שנכפל בו כי טוב לסדר מועדי ה' ט"ז אייר ל"א למסב"י תשע"ה לפ"ק.

למע"כ ידידי הדגול הרה"ג שזכה מן השמים לזכות את הרבים ולהגדיל כבוד התורה הקדושה כש"ת

מוה"ר אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א.

אחדשה"ט באתי עוד ליישר כחכם על הגליונות החשובים, ועכשיו באתי רק בקוצר אמרים מפני הכבוד.

על מה ששאל מע"כ בענין שמבואר בכמה אחרונים להזהיר שלא להפסיק בין שמו"ע שבלחש לשמו"ע של חזרת הש"ץ, ויש שכתבו להחמיר שלא להפסיק אפילו בעניני תפילות, אכן מה ששאל מע"כ בענין לענות על ברכו וקדושה וכדומה ששומעם מחדר שני וכדומה, וודאי אין שום קפידא ע"ז, ובוודאי מותר ומצוה לענות.

ומה ששאל מע"כ אי נכון להמתין מלהתחיל חזרת הש"ץ או קדושה לאחר מעריב על חתן שמתפלל תוך ז' ימי המשתה, או להמתין על ת"ח מופלג וכדומה, הנה הגם שההוגה (?) אומר כמו שטען מע"כ שוודאי מן הנימוס לעשות כן, אכן למעשה אין יכולין לעשות כן באופן ששאר העם אין מסכימים ע"ז, וממילא צריכים לנהוג כמו שכתב הרמ"א (סי' קכ"ד ס"ג) שאין להמתין על יחידים שמאריכין אפי' היו חשובי העיר, רק על האב"ד של ביהמ"ד, וכמו שכתב במג"א (שם סק"ז), חוץ באופן שבא גדול מפורסם, שבאופן זה יש אומדנא שכל העולם מבינים שצריכין להמתין עליו.

ומה ששאל מע"כ בענין לומר קדיש כשחבש על ראשו השטריימל בלי הטלית, הנה הגם שראיתי אנשים עושין כן, אבל לכתחילה יש לומר קדיש כשעטוף עם הטלית מפני כבוד התפילה וכבוד הציבור, וכן הוא המנהג בתוך חסידים ואנשי מעשה.

ומה ששאל מע"כ בענין המניחין תפילין דר"ת לאחר השקיעה, באומרם שסומכין על שיטת ר"ת, הנה פשוט שזה אינו טענה, כיון שתפילין דר"ת אינו רק שיטת ר"ת שכבר מובא בספרים שזה היה מחלוקת מקמאי, וגם מרומז בזה"ק, וידוע שיטת המקובלים שצריכין שניהם ומרומז בזה"ק, וא"כ אין יכולים לומר דממנ"פ יצא, וזה פשוט. וכיון שיש בזה ספיקא דאורייתא, וודאי צריכין להחמיר להניחם קודם השקיעה, וראיתי אצל כ"ק מרן ז"ל מסקווירא זי"ע שהי' זהיר בזה אפילו בת"ב לגמור כל התפילות גם בתפילין דר"ת קודם השקיעה, וכן נוהג אחריו כ"ק מרן מסקווירא שליט"א, וכן אני מזהיר ע"ז בכל פעם, וחוץ מזה כבר אמרתי כמה פעמים לאברכים שבאו לבקש תשובה על ששכחו להניח תפילין דר"ת, ואמרתי להם שהתשובה הראשונה הוא להניח תיכף אחר התפילה תפילין דר"ת, והגם שכמה צדיקים היו נוהגין להניח תפילין דר"ת אחר צהרים, זה לא ניתן לפשוטי עם שיכולין לשכוח לגמרי ח"ו מלהניח התפילין, וע"כ עצה טובה להניחם תיכף אחר התפילה. ובזכות מצות תפילין נזכה לחיים ארוכים ושלוה עד ביאת גוא"צ בב"א.

וע"ז באעה"ח

יוחנן סג"ל וואזנער

ALEXANDER KNOPFLER

1564 - 48 STREET
BROOKLYN N.Y. 11219
TEL: (917) 755-4864
FAX: (718) 437-3388

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

בלאאמ"ז הגה"צ מוהר"ר יצחק נפתלי קנאפפלער זצוק"ל
אבדק"ק משילע יצ"ו, ומח"ס קני המנורה
ונכד מוהר"ר רפאל אהרן קנאפפלער זצוק"ל
אבדק"ק טיניע יצ"ו, ומח"ס מנורת אהרן
ולמעלה בקודש עד רבינו הרמ"א ועוד, ז"ע ועכ"א

אם מותר לעיין בחיבורו שעדיין לא נכנס לדפוס בשב"ק מחשש שיבא להגיהו

בס"ד

יום עש"ק לסדר למען ייטב לך והארכת ימים (כי תצא) תשע"ה לפ"ק

לכבוד מערכת הגליון "עלים לתרופה" הע"י.

ראיתי לאחרונה במדור "עלי אורח" בגליון לפרשת ראה העעלל"ט (אות ה'), שנכתב שמה כדברים האלה: **קריאה לצורך הגהה - דהיינו שקורא כדי להכיר מקום שצריך להגיה ולתקן אחר השבת - אסורה. אבל אם מכין לקריאה בעלמא - אף אם אמנם ימצא טעות יגיהו למחר - מותר (עי' שע"ת רס"י שז בשם תשו' הרדב"ז).** ולעורר, דשכיחי היום אלו המגיהים כתבי ידות או קונטרסים ממחברי ספרים וכדו', שאם קורא לשם הגהה - אסור, כאמור. אבל אם קורא לשם לימוד, אזי אע"ג דמכין גם להגהה, מותר (ברכ"י ס"י שז סק"א. ועי' מה שהארין בשו"ת ציץ אליעזר ח"י ס"י כא). ופשוט שאם מוצא טעות וכדומה, שרשאי לסמן המקום על ידי קמט, או להניח בתוכו נייר וכדומה (ויש שחוששין אם קורא ויש בכונתו גם להגיה, ואליביה מותר רק כשכוונתו לקריאה בלבד). עד כאן.

והנה יודע אני שבגליון תורני אין המקום מרשה להאריך, וא"א לכתוב כל ההלכות, אבל בדיון זה נראה לי שיש לחלק בין אם מגיה ספר שלו או ספר של אחרים, שהרי מצינו שחז"ל שגזרו גזירות שונות מפני שאדם בהול על ממונו, והגם שאיננו יכולים לחדש גזירות מעצמינו, אבל זה ברור כשמש, שכשמביאים לאחד ספר שלו ערב שבת קודש טרם הזמן, העומד ומוכן לדפוס, ורוצה עדיין לעיין בו אם לא נמצא בו איזה טעות או שגיאה, ובאמצע השבת ימצא שם טעות חמור, שאם היו מדפיסים הספר בטעות גסה כזה היה מתכייש מאוד, ולפעמים יתכן שיהיה עי"ז ללעג ולקלם ולהיות שיחה בפי הבריות, יתכן מאוד שישכח שהוא שבת ויבא לכתוב ולתקן הטעות, והגם שאין בידינו לגזור גזירה שמא יכתוב, ויש לומר שיתכן לעשות קמט בדף ההוא, וכדומה איזה סימן אחר לזכרון שלא ישכח לתקן הטעות לאחר השבת, אבל זה וודאי שלא יהיה במנוחה וישב בצער כל השבת, ויהיה עומד ומצפה מתי יגיע מוצאי שבת קודש שיוכל לתקן הטעות הגדול הזה, ובכך לדעתי זה נכנס בגדר "לא תעשה כל מלאכה" שפירש"י שיחשוב כאילו כל מלאכתו עשויה, ולכן לענ"ד נראה שיש למנוע שלא לעשות כן. ואף בקורא רק לשם לימוד, נמי יש לחשוש לכל הנ"ל. משא"כ כשמגיה ספר של אחרים, יהיה בחנם או אפילו בשכר, אינו בהול כל כך, וליכא למיגזר למידי. וע"ז יש לומר המליצה "שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים", דהכוונה דהכתב יד של עצמו או הספר של עצמו המוכן לדפוס אסור לעיין בו, משא"כ של אחרים. כך נראה לי שיש למנוע מזה.

כברכת ידידיכם, כברכת כתיבה וחתימה טובה.

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

קהל נחלת יצחק ד'הומנא

Congregation Nachlas Yitzchok

141-43 73rd Avenue

Key Gardens Hills, N. Y. 11367

נח אייזיק אהלבוים

בעהמח"ם מנחת חן

רב דקהל נחלת יצחק

בקיו גארדענס הילס נ.י.

אם מותר לאבל לעבור לפני התיבה במעריב שלאחר ר"ח קודם זמן ר"ת

יום ד' לסדר "וזכרתי את בריתי יעקב", ל"ח למב"י תשע"ה לפ"ק.

בימי העומר, יציל השומר, מכל גזירה וחומר, לכבוד מע"כ ידידי החשוב והמפואר, הרב המופלג בתורה,

גריס באורייתא תדירא, רחים ומוקיר רבנן, ומזכה את הרבים,

כש"ת מו"ה אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א

אב"י בברוקלין יצ"ו.

אחדשה"ט. יקרת מכתבו קיבלתי בדבר השאלה, וז"ל: נתעורר אצלי השאלה בר"ח שבט העבר, דהנה היות שיש מנהג שבראש חודש אין האבל עובר לפני התיבה, אמנם כיון שבדרך כלל מקילים בהרבה מקומות להתפלל כבר 50 מינוט לאחר השקיעה, או שעה לאחר השקיעה, אם בראש חודש יש מדת חסידות להמתין עד צאה"כ דר"ת, שלא לעבור לפני התיבה בזמן שהוא עדיין ר"ח, או שא"צ לדקדק בכך.

וכ"כ בשו"ע הרב (סי' קל"א ס"ה) "שנוהגים שהאבל כל ל' ועל אביו ועל אמו כל י"ב חודש אינו עובר לפני התיבה בעת ההלל כי הקהל אז בשמחה כעין שבתות ויר"ט", עכ"ל. וכ"כ בגשר החיים (פרק כ"ג סק"ה) דבר"ח מתירין לאבל להתפלל מנחה ומעריב ושחרית עד הלל, ומוסף מתפלל אחר.

ועי' בשו"ת מהר"ם מינץ (סי' מ"ג) שכתב וז"ל: זכורני בימי חורפי בהיותי בעיר לוק"א ושמה הווי כמה רבנים מהר"ר משה כ"ץ ז"ל דהיה למדן מופלג, ומהר"ר אברהם ביש כין ויתר לומדים, ומהר"ר אברהם ביש כין היה אבל על אביו או אמו, והתפלל תדיר, וגם בר"ח שחרית התפלל מן ישתבח [שהרי רק בישתבח ירד ש"ץ לפני התיבה, כדאיתא בטור אר"ח (סימן ר"ס נ"ג), כ"ה שם בהוצאת מכון י-ם] עד אחר שהתפלל י"ח בלחש, ואז בא החזן ועמד במקומו והתפלל י"ח בקול רם, והלל וקריאת התורה ותפילת מוסף הכל מתפלל החזן [הקבוע], עכ"ד.

וכ"כ בשלמי ציבור להג"ר ישראל יעקב אלגאזי (דף ק"צ ע"א), ויוסף דעת יו"ד (סי' שכ"ו), וכן עי' בשו"ת מנחת אלעזר ח"ב (סי' ל"ב) שכן מנהג העולם, שהאבל עובר לפני התיבה בר"ח וחנוכה חוץ עת ההלל שאז הקהל בשמחה כעין שבתות ויר"ט.

ויש לעורר, שבמקום שהאבל יורד לפני התיבה בשחרית עד הלל, מ"מ הוא אומר הקדיש ותקבל שאחר ההלל, עי' שו"ת עמק הלכה ח"ב (סי' ל"ח).

תשובה:

הנה בגוף דבר זה שנוהגין שאין אבל יורד לפני התיבה בר"ח, אי"ז פשוט, דרבו המנהגים אם יעבור לפני התיבה בראש חודש, דיש בזה ג' מנהגים שונים.

[א] יש מנהגים שהאבל מתפלל לפני התיבה מנחה וערבית ושחרית עד ההלל, וש"ץ אחר עומד להלל ולמוסף, כ"כ בגליון מהרש"א ביו"ד (סי' שע"ו) בשם כנסת הגדולה (בסי' שצ"א), וכ"כ באליה רבה (סי' תקפ"ב ס"ק כ"ב), וז"ל: וימים שאין אומרים תחנון הוריתי להתיר [לאבל להיות ש"ץ], דהא בשבת ויר"ט גופיה אינו אלא מנהג (נהגו) [והבון] דלא לוסף. ויען שקצת חכמים פקפקו בזה, הוכחתי כן בתשו' מהר"ל [עיי"ש בסי' כ"ב] שכתב שלא יעבור אבל לפני התיבה בראש חודש בעת הלל ובקריאת המגילה, דאז הקהל בשמחה כמו בשבתות וימים טובים ע"כ, משמע דבשאר ימים שאין אומרים תחנון מותר, ואפילו בראש השנה עצמו נ"ל דמותר להתפלל מנחה ומעריב, וכן בחנוכה אם לא לילה הראשונה שמברכין שהחיינו על הנרות שצריכה יותר שמחה, וגדולה מזו כתב בהגהות מנהגים הלכות יום כיפורים (אות קנ"ה) שמהר"ם היה אבל והתפלל בראש חודש שחרית עד הלל, ומהלל ואילך ומוסף התפלל הש"ץ [האחר] ע"כ, שוב מצאתי בספר יש נוחלין [בהקדמה בהגהות סוף אות ב] שכתב להדיא דמותר בשאר ימים שאין אומרים תחנון, ומי שאין עושין כן **גוזל אביו ואמו** וחבר הוא לאיש משחית, עכ"ל.

בפנים, ובקיצור דינים אות ל"ה) דביום שיש הלל אין האבל מתפלל שחרית.

וכ"כ בחיי אדם (כלל קל"ח ס"ד) שהגר"א לא הניח אבל להתפלל אפי' שחרית בר"ח, וכ"כ במנחת פתים ליר"ד (סי' שע"ו) משמע דבמנחה מותר, וכ"כ בשו"ת ריב"א (סי' כ"ה), וכן מנהג וויזניץ, ובשו"ת לבושי מרדכי ח"ג (סי' קמ"ח) בשם חת"ס, שאבל לא יתפלל מפני יעלה ויבוא, וכתב דלפי"ז במעריב אפשר שאינו בכלל זה, עיי"ש. - אכן למעשה נהג החת"ס שלא להתפלל לפני התיבה אפי' במעריב, וכן העיד הג"ר עקיבא סופר זצ"ל אב"ד פרעשבורג, שכך המנהג, דאין אבל מתפלל בר"ח אפי' מעריב, ועי' זכרון יהודה מנהגי מהר"ם א"ש אשר יש נוהגים שהאבל מתפלל עד הלל ואח"כ מתפלל אחר, לא הניח לאבל להתפלל בציבור תפילת שמו"ע, ואמר כי איתא במשנה בר"ה (דף ל"ב ע"ב) בשעת הלל הראשון קורא את ההלל ובתקיעת שופר השני מתקיע, משמע דמי שמתפלל התפילה יש לו לקרוא את ההלל. וכ"כ שו"ת מהר"ם שיק אור"ח (סי' קפ"ג) שכן נהג החת"ס שלא הניח לאבל להתפלל אפי' תפילת שחרית שקודם ההלל.

ובדעת המשנה ברורה בזה, אין הדבר ברור לגמרי, דהנה מצאנו בד' מקומות שדיבר בזה, (א) בסי' תרע"א ס"ק מ"ד, העתיק דברי הפרמ"ג הנז', דמשמע מדבריו דביום שיש בו הלל אין האבל מתפלל שחרית אלא מנחה וערבית, (ב) בסי' תקפ"א סק"ז העתיק דברי המחצה"ש: "דבימים שאין אומרים תחנון מותר להתפלל שחרית אם אחר יאמר הלל אבל מוסף לא יתפלל, והחיי אדם (כלל קל"ח) כתב כמדומה שהגר"א לא היה מניח להתפלל אפילו שחרית בר"ח. (ג) בסי' תרפ"ג סק"א העתיק דברי הפרמ"ג, דמי שהוא אבל בשחרית אין מתפלל לפני העמוד דיש הלל, הא ערבית מתפלל, דמתפלל בר"ח ג"כ ערבית, (ד) בסי' קל"ב בביה"ל בקונטרס מאמר קדישין כתב: "האבל מתפלל לפני העמוד אפילו בימים שאין אומרים בהם תחנון, אבל בימים שאין אומרים בהם למנצח ואא"א אין להאבל להתפלל לפני העמוד" - ומשמע דאינו מתפלל בר"ח אפילו מנחה ומעריב [וזהו המנהג שנביא לקמן].

ג] דיש נוהגין שאין האבל עובר לפני התיבה בראש חודש כלל, כ"כ בהגהות מהר"ל הל' שמחות, שבפרנקפורט אין האבל יורד לפני התיבה ביום שאומרים בו הלל, ואפילו למנחה שלפני אותו יום. וכ"כ תקנת מהר"ל מפראג בבית הכנסת אלט-נייא (אות י'), וכן מנהג בית הכנסת שיף שוהל בווען, וכ"כ שו"ת מהר"ם בריסק ח"ב (סי' נ"ב) שכן מנהג גראסווארדיין. - ובס' מנהגי חב"ד: "בר"ח ובכל יום שיש בו מוסף, האבל אינו יורד לפני התיבה, ואפי' לא בתפילת ערבית ומנחה". - ובס' מנהגי חת"ס כתב "שבבית מדרשו לא הניח לאבל להתפלל לפני התיבה בראש חודש" (מנהגי חת"ס פ"א י"ד).

ב] ויש נוהגים שהאבל מתפלל כ"ץ רק מנחה וערבית, ולא לתפילת שחרית - עי' שו"ת מהר"ם מינץ (סי' מ"ג), שכתב וז"ל: אך בבוקר בחנוכה ופורים ור"ח וח"ה נמנעים אבל להתפלל, משום דהלל אינו מתפלל אלא מתוך שמחה, לכך אין לאבל להתפלל, כדתני' בפרק ערבי פסחים (דף קי"ז ע"א) נביאים ראשונים תיקנו להו לישראל שיהו או' אותו על כל פרק ופרק על כל צרה וצרה שלא תבוא עליהם, וכשנגאלים אמרו אותו על גאולתם, וכן איתא באור זרוע (הל' אבילות סוס"י תכ"ט) וז"ל: אין קורין באבל כלל הלל, עכ"ל. - ולכאורה משמע מדבריו שהאבל אינו מתפלל ש"ץ בר"ח אפילו לתפילת שחרית [ואח"כ הביא דמ"מ זכור לו הא דהבאנו בהערה הקודמת].

והנה בדרכי משה יר"ד (סי' שע"ו סק"ו) כתב וז"ל: וכן נוהגין בזמן הזה רק שאין אבל מתפלל בראש חודש ושבת ויום טוב, אבל קדיש אומרים, וכן הוא בתשובת מהר"ל דאין אבל מתפלל בשבת ויום טוב ובכל יום בבוקר שאומרים בו הלל, כן כתב בסימן כ"ב וסימן ל"ו, עכ"ל. ומשמע לכאורה דאינו מתפלל אפילו שחרית, וכ"כ בערוך השלחן יר"ד (סי' שע"ו סעי' י"ד).

אכן בתשו' מהר"ל שם (סי' כ"ב) כתב וז"ל: והדין עם מהר"ג שהורה שלא יעבור האבל לפני התיבה בבוקר בעת הלל, כי הקהל בשמחה כמו שבתות ויר"ט, עכ"ל. - הרי דכתב להדיא דדווקא בהלל אינו מתפלל, אבל תפילת שחרית מתפלל כש"ץ. - וכן הביא דבריו שיכנה"ג, ובגליון מהרש"א, ובאליה רבה הנ"ל - וכבר העירו מזה בהערות שבשו"ת מהר"ל הוצאת מכון י-ם, וכן בתוכן הענינים קדום שברא"ש שו"ת מהר"ל כתוב "שלא יעבור האבל לפני התיבה בבוקר שיש בו קריאת הלל". - ועיי"ש מש"כ הגהות מנהגים לר"י טירנא, ובמש"כ הא"ר הנ"ל בשמו, עיי"ש.

ובפרי מגדים (סי' קל"ב בא"א) כתב: "באליה רבה (אות ז) בדיני קדיש האבילים מתפללים, ואפילו בימים שאין אומרים תחנון מתפללים, רק כשיש הלל אין מתפללים, והיינו בשחרית אבל מנחה ומעריב מתפללים", עכ"ד. [אכן דעת הא"ר מבואר שם, ובסי' תקפ"ב הנ"ל, דמתפלל על ההלל, לדעת הפרמ"ג נראה דאינו מתפלל שחרית], וכ"כ בפרמ"ג (סי' תרע"א במשב"ז סק"ח) "ומתפלל מנחה ומעריב האבל בחנוכה, ושחרית עד ברוך שאמר. ובט"ו באב ושבת ול"ג בעומר דלית הלל, י"ל דהאבל מתפלל שחרית ג"כ". הרי מבואר דעת הפרמ"ג להדיא, דבר"ח אין האבל מתפלל שחרית אלא מנחה ומעריב [ומכאן תמה בשו"ת דברי משה (סי' כ"ז) על מש"כ בגשר החיים הנ"ל דדעת הפרמ"ג שיתפלל שחרית עד ההלל, וכמ"ש], וכ"כ בנועם מגדים להפרמ"ג (דף י"ב) שאין האבל מתפלל שחרית ומוסף בר"ח, וכ"כ הגאון המופלג בדורו בשו"ת כנסת יחזקאל (סי' מ"ה

זה עם המתים יותר ויותר תמכל החסדים שבעולם שעושה עם החיים, ובפרט שהבן מקיים בזה גם כיבוד אב ואם שמחויב בו יותר מבחינו, וכמ"ש הזוהר, ומי שאינו עושה כן גוזל אביו ואמו וחבר הוא לאיש משחית, ע"כ יזהר כל אדם שלא לגזול את המתים, ויעשה נחת רוח לנפש המנוח וגמולו ישלם אשר בידו הגבורה והכוח, וכבר כתבנו למעלה, שמצוה גדולה מאוד לכל אדם בעולם הגורם למעט דין מהמחויבין בעוה"ב, עכ"ל.

תבנא לדינא, דשפיר יש להקל לאבל להתפלל בראש חודש בשעה לאחר השקיעה, ואין צריך להמתין עד צאה"כ דר"ת [וכן לאותן המקילים להתפלל ערבית ב-50 מינוט לאחר השקיעה], שהרי כבר הבאנו מכמה גדולי פוסקים שאבל מתפלל לכתחילה מנחה ומעריב, ורק בשחרית אין מתפלל, וכן הבאנו מאדמו"ר מסאטמאר ואדמו"ר מצאנז - קלויזענבורג, דלגבי מנחה ומעריב נהרא נהרא ופשטיה - ובבכל אופן הלא כבר נודע מש"כ הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בשו"ת אגרות משה יו"ד ח"ב (סי' ע"ט) דבמדינה זו אפי' לשיטת ר"ת אין להסתפק על יותר מחמשים מינוט אחר השקיעה, והוא אלו החמשים מינוט בדין הע"ב מינוט, וא"כ אעפ"י שלענין שבת וכדומה הרבה מחמירים להמתין ע"ב מינוט בשלימות, מ"מ לענין תפילת אבל לפני העמוד בר"ח בערבית שהוא רק חומרא בעלמא, ודאי יש לסמוך דבחמשים מינוט אחר שקיעה כבר עבר ראש חודש, ויכול לעבור לפני התיבה.

ועוד יש לצדד, דכשמתפלל ערבית בסוף היום של ראש חודש, אפילו כשמתפלל מעריב במוקדם, כגון לאחר פלג המנחה (דעדיין יום הוא), מ"מ אין ההקפדה לאבל להתפלל לפני העמוד, אעפ"י שהוא עדיין ר"ח ממש, מ"מ הך מעריב שמתפלל עכשיו אי"ז תפילת ר"ח, שכבר הוא שייך ליום המחרת, וא"כ כיון שהך תפילת מעריב אינו תפילת ר"ח, אין שום סיבה לגזול את המתים, ויעשה נחת רוח וחסד לנפשם.

ובזה אסיים ואצא ואומר שלום, ויזכה לראות בנחמת ציון וירושלים, ושום ישראל לא יוסיף לדאבה עוד, ויזכה להמשיך בעבודת הקודש לזכות את הרבים מתוך שמחה ונחת והרחבת הדעת, וסייעתא דשמיא בכל הענינים, עד ביאת ינון בב"א.

ובס' מביא עוד ששמע שמרן בעל ה"דעת סופר" לא הניח לבנו מרן בעל ה"חשב סופר" להתפלל לפני התיבה, אפי' בתפילת מעריב, כשהי' בוך י"ב חודש לפטירת אמו ע"ה (פ"א י"ז, מנהגי חת"ס).

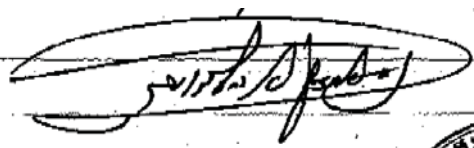
ועי' בשו"ת יד סופר או"ח (סי' ל"ז) בשם זקינו הכתב סופר שלא הניח לאבל להתפלל בחנוכה לפני העמוד, אף לא מנחה ומעריב. וע"ע שו"ת רבבות אפרים ח"א (סי' תמ"ג) שאמר לו הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, שאבל אין מתפלל כלל התפילות לפני העמוד בר"ח וחנוכה ופורים.

ולמעשה הרי זה תלוי במנהג המקום ומנהגי קהלות שונות - ובקהילות החסידים נהוג ברוב המקומות שאין האבל מתפלל לפני העמוד בר"ח חוה"מ חנוכה ופורים, ואף לא מנחה ומעריב, ובקהילות נוסח אשכנז נהוג להתפלל מנחה ומעריב, כמ"ש בערוך השולחן יו"ד (סימן שע"ו סעיף י"ד) דערבית ומנחה יכול האבל להתפלל לפני העמוד, ולא נהירא דעת המקפידים. - ואולם במשנ"ב (סי' קל"ב) בקונ' מאמר קדישין (הו"ד לעיל) משמע דאינו מתפלל לפני העמוד בר"ח אפי' מנחה ומעריב [וראה בלשון של הדרכי משה המובא לעיל, דמראשית דבריו משמע שהאבל אינו מתפלל כלל בר"ח], וכ"ה בטו"ז (סי' תר"ס סק"ב) שיש מנהג שאין אבל מתפלל בימים שאין בהם תחנון, והטעם בזה, שמדה"ד מתוחה נגד האבל, וע"כ לא נכון להיות ש"ץ, עיי"ש.

ועיין עוד בשו"ת דברי משה (סי' פ"ד) שהורה לו הגה"ק מהר"י מסאטמאר זצ"ל שאבל לא יעבור לפני התיבה בשחרית דר"ח, ולענין מנחה ומעריב הרי"ז תלוי במנהג המקומות.

וכן עי' בשו"ת דברי יציב יו"ד ח"ב (סי' רל"ו) מאדמו"ר מצאנז קלויזענבורג, דבראש חודש שחרית אין האבל עובר לפני התיבה כלל, ולגבי מנחה וערבית נהרא נהרא ופשטיה. - והביא שם בהמשך מדברי הגהות יד שאול, שאין לאבל להתפלל כלל שחרית בר"ח, דמדת הדין שורה עליו - ומסיק עכ"פ בר"ח בבוקר רבו המנהגים שאין מתפללין "כל" תפילת שחרית, וכמ"ש ביד שאול, ולגבי מנחה וערבית נהרא נהרא ופשטיה. [ועי' בס' הליכות חיים סדר היום דף רכ"ו].

והנה במקום שאין מנהג כלל, מסתבר שאין להחמיר כ"כ, ויוכל האבל להתפלל בר"ח מנחה ומעריב, ואולי כל התפילות חוץ מהלל ומוסף, כמ"ש בנטעי גבריאל (פרק נ"ז), שהכלל בזה כיון שמדינא מותר להתפלל אין להחמיר, כמ"ש בהגהות יש נוחלין הנלוה לספר של"ה (דף ד' ע"א), דאותן האבלים שנהגו שאין עוברין לפני התיבה בימי אבלם בימים שאין אומרים תחנון, טעות הוא בידם, ואין לנהוג כן, אלא כמו שיצא הדבר מפי הגאונים ז"ל, ובשאר הימים אין למנוע כלל, וגדול הוא החסד של אמת שעושה

הגאולה שלימה יהיה אי"ה רק ע"י הקב"ה בעצמו,

כדכתיב אנכי אנכי הוא מנחמכם (הפטורת שופטים)

וחכמים שהי' מרגישים בהשגת רוה"ק, וראו נסים ונפלאות הרבה אשר עדות הם שהשכינה שורה בישראל [כשבת כ"ב ע"ב], אבל לא הושג לעין כל, משא"כ לעתיד לבא יהיו מראים באצבע הנה אלקיננו זה, כמבואר סוף מס' תענית [ל"א ע"א].

והנה אפשר כבר היה ראוי מכמה פעמים להיות נגאלים גאולה שאינה שלימה או לשום שלום בינינו ובין אומות העולם שאנו שוכנים בצלם, או יותר מזה להיות גאולה ממש כמו בבית שני וכדומה, אבל אין חפץ בזה, כי אם גם אנחנו אפשר שנתפטר ונקבל גאולה כזו רק להיות גאולים, מכל מקום אבותינו הקדושים לא יתרצו עתה כי אם בגאולה שלימה, וטוב לישראל לסבול אורך הגלות כדי שתהיה בסוף גאולה שלימה, כנ"ל, עכ"ל.

וכאשר נתנו אומות העולם חירות לעם ישראל בתקופת החתם סופר, כתב בדרשותיו (צ"ג ע"א) בזה הלשון, אמשול משל לבני מלך שגלו מעל שולחן אביהם והלכו מגולה אל גולה וסבלו צרות הרבה וקבלו הכל מאהבה בידעם כי סופם לחזור לגדולתם וכל צרה שעברה עליהם ברכו ברוך שפטרתיך הרי קרב זמן חזירתנו לבית אבינו. ויהי כאשר עברו עליהם ימים רבים של צער והאב נכמרו רחמיו עליהם שלח להם בעלי מלאכות שיבנו להם בית מלכות בגולה שלהם ושלח להם ממון רב שיחיו בריוח ולא בצער כמו שעבר עליהם עד עתה נקשה ורעב. הבנים המשכילים האלו קבלו את הממון ואת בעלי המלאכות והראו להם מקום שיבנו שם טירותם וגם כתבו להאב כתב תודה ושבח על כל הטובה, אך במסתרים בכה נפשם בכה רב ושאלו להם על מה נהפך שמחתכם לרועץ, והשיבו אתם שוטים הלא כל הצרות שעברו עלינו עד עתה אינו שקול כצרה הגדולה הזאת, הנה אנחנו גולים וסרים זה זמן רב וסבלנו הכל בטוב כי חשבנו קרבה שנת פדותינו וגאולתינו, והנה אחרי כל הצרות האלו שולח לנו אבינו לבנות טירת מלכים בגולה ועד מתי נהיה עוד פוזרים כי מפני זמן מועט שולח לנו ממון הרבה ובונה פלטרין אין זה כי אם חס ושלוש דעתו להזניחנו בגולה על כן עלינו לבכות ולהתאונן ומכל מקום חלילה לנו לבעוט ושלא לקבל טובת חסדי אבינו על כן כתבנו כתב תודה אבל במסתרים תבכה נפשינו על גודל השבר הזה. כן אנחנו בעונותינו הרבים סבלנו גליות ושמדות וצרות רבות ורעות זה קרוב

כתב הגאון ר' יהונתן אייבשיטץ זצ"ל בספרו "אהבת יונתן" בהפטורה לפרשת ואתחנן, על הפסוק (ישעי' מ, ט) על הר גבוה עלי לך מבשרת ציון וכו', וז"ל: פירש"י כאן כתיב מבשרת לשון נקיבה, ולהלן כתיב רגלי מבשר לשון זכר, לומר אם זכו קל כזכר לא זכו תש כנקיבה וכו' ע"ש. ויובן גם מה דכתיב השבעתי אתכם בנות ירושלים כצבאות או כאילות השדה, אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, ותחפץ הוא כינוי לנקיבה בתי"ו המשמשת כנודע, וזהו פירושו דכנסת ישראל צוחה באלה ובשבועה "אם תעירו ואם תעוררו את האהבה" נגד קיבוץ ישראלי באם שהכל נועדו יחדיו לילך לירושלים וכל האומות מסכימים, אפ"ה צווחה שחלילה שתלך שמה, כי הקץ סתום ואולי אין עתה הזמן האמיתי, רק עת רצון לפי שעה, והיום או מחר יחטאו ומוכרחים לגלות פעם שנית ח"ו, ואחרון קשה מן הראשון, ולכך ביקשה שלא ילכו עד שתחפץ, ר"ל עד יגיע הזמן שימלא כל הארץ דעה, ומשם והלאה הבטיח עילת כל העילות שלא יהיה נעדר מן האומה ישראלית כלום, וזה הזמן האמיתי שיבא במהרה בימינו, ולכך אמר הנביא מבשרת לשון נקיבה, ומכאן ואילך הרימי אל תיראי ח"ו עוד פעם, כי אמרי לערי יהודה הנה אלהיכם יבא בעצמו ויגאלם, וק"ל, עכ"ל (והובא בספר ויואל משה מאמר א' סימן ט"ז עמ' ל"ה, מאמר ב' סימן ק"ט עמ' שי"ד).

והאברבנאל (בספרו "משמיע ישועה", מבשר שני, נבואה ג') כתב בזה הלשון: ויצא לנו לימוד מפרשה זאת, שהשי"ת בעצמו ישיב שבותנו, כמו שאמר ושב ה' אלקיך את שבותך. ולא תהיה כפקידת בית שני ששבו ישראל לאדמתם ברשיון כורש מלך פרס ומצותו, ולכן לא התמידה ישיבתם בארץ, להיותם על ידי ילוד אשה קצר ימים ושבע רוגז, אבל לעתיד לבא הקב"ה בעצמו ישיב שבותנו, ולכן תהיה תשובתו קיימת בקיומו.

והחתם סופר בספרו תורת משה עה"ת בהפטורה לפר' שופטים, על הפסוק (ישעי' נב, ז-ח) מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום מבשר טוב משמיע ישועה אמר לציון מלך אלהיך, קול צפיק נשאו קול יחדו ירננו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון, כתב וז"ל: יאמר כי אינו דומה גאולה העתידה במהרה בימינו לגאולות שעברו, כי אז לא היה מושג לכל כי ה' שוכן בקרבנו, אבל האמינו לקול נביאים

סימן הוא בזה שאין להם טבע הישראלי, מלבד מה שהן "עזין שבאומות" (עי' ביצה כה: וד"ל, וכדאי' בספה"ק שעל כן ניתנה לבני ישראל התורה הק' לדעת את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו, ואלו אשר פורקים מעליהם עול תורה, נשארים הם בעזותן שקשין יותר מכל האומות).

והנני להוסיף בזה איזה דברים, בהיות שיש בזמנינו "בלבול המוחות" אצל הציבור החרדי. ובכדי לקיים מצות "כיבוד אב ואם" אתחיל עם מאמר של אאמו"ר הגה"צ ר' יצחק נפתלי זצ"ל אב"ד טשילע וכו' וכו' שאמר מפרשי רש"י הק' בטעם שהתחיל פירושו במאמר א"ר יצחק, והדברים עתיקים, כי זכור אזכרנו בעת שאאמו"ר זצ"ל היה משמש לרב ומורה דרך לקהל עדת היראים בעיר קאראקאס במדינת ווענעזעוועלע ובהיותי עדיין ילד צעיר תחת גיל הבר מצוה, והיה מפורסם בקרב העם גדול ההכנסת אורחים של אבי מורי ואמי מורתי ע"ה ווראו אצלם בחוש שקיימו את מה שאמרו חכמינו ז"ל במס' אבות (פרק א' משנה ט"ו, ופרק ג' משנה י"ב) הוי מקבל כל אדם בשמחה ובסבר פנים יפות, ופעם אחת ישבו אצל שולחנו לערך מנין אנשים מארבע כנפות הארץ מכל החוגים, חסידים וליטאים, ספרדים ואשכנזים, ואף מאנשי מזרחי, וביניהם: איש חסיד אחד מארץ ישראל, מקהילת "תולדות אהרן" מירושלים, חסיד וויזניץ מבני ברק, ראש ישיבה חשוב מליובאוויטש באמעריקא, איש ליטאי, ועוד כמה אנשים, ועל כולם היו שם ב' מזרחי'סטען עם כיפות קלועות וצבועות, וכמובן דבעת שסועדים יחד בסעודה אנשים מכמה עדות וחוגים יש ביניהם ויכוחים שונים, וזכורני שאבי מורי אמר פעם לאחד מאלו האנשים ושדיבר סרה על "הרדי'שע אידן" ונתן לו הדרכה שיזכור כי "ערליכע אידען דארף מען אויך ליב האבען!", ושיזכור שגם "ערליכע אידן" צריכים לאהוב! ובהודמנות אחרת שמעתי שאמר לאיש אחד: "מען טאר נישט קיין שום איד נישט פיינט האבן, מען דארף יעדן איד ליב האבן, אבער ס'איז דא 2 מדריגות, ס'איז דא א "שומר שבת" איד, און ס'איז דא א "נישט שומר שבת" איד, דאס איז שוין אן אנדערע קאטעגאריע". דהיינו שיהודי השומר שבת הוא בקאטאגאריע אחד, ומי שאינו שומר שבת הוא כבר בקאטאגאריע אחרת. ורצה להסביר לאיש הנ"ל שכבר היה קצת "פארכאפט" שאי אפשר להשוות מי ששומר שבת למי שאינו שומר שבת, והסביר לו שאהבת ישראל מתחיל במי ששומר שבת. וכמובן מעצמו שמה שאמר שצריך לאהוב כל אחד מישראל, אף מי שאינו שומר שבת, דיבר מאלו תינוקות שנשבו, אבל המחלל שבת במזיד מצוה לשנאותו, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קלט, כא-כב) הלוא משנאיך ה' אשנא ובתקוממיק אתקוטט, תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי, ודי בזה.

ומלתי אמורה בזה כלפי אלו האנשים כששומעים שמדברים סרה על רשעים וכופרים, המה יודעים לאמר

לאלפים שנה והכל סבלנו כי אמרנו קרב קץ פדות נפשינו, והנה עכשיו הטה ה' עלינו חסד בעיני שרים ומלכים בכל העולם ולחדש עלינו גזירת טובות נודה לה' על כל הטוב ונודה למלכי העמים אשר אנו יושבים בצלם אשר שמו עיניהם לטוב עלינו, אבל במסתרים תבכה נפשנו כי כבר זקנה אומתינו וכי עוד אחר בלותינו בגולה תהיה לנו עדנה ועד מתי עוד נהיה פזורים ולא נקוה לשוב לציון ומה לנו להתעדן אחרי זקנתינו ואין להאריך, והדבר מובן, עכ"ל. וכתב עוד החת"ס (עה"ת דברים דף ק"ב ע"ב) בזה הלשון, מיום התחיל המלכות לפרוק עול גלות מאתנו, ונתן רשות וחירות הרבה ליהודים, מאז נתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, ועושים מעשים אשר לא יעשו בישראל, כופרים ב' ובתורתו מלעייגים במלאכיו ונביאיו.

ובספר דברי דוד עה"ת (פר' ויצא) להגאון ר' דוד הכהן זאלצער ז"ל, דומ"ץ מונקאטש יצ"ו (ויש לו הסכמה מהררכי תשובה זצ"ל אב"ד מונקאטש), כתוב לאמר: ובוה יובן פסוק בישעי' (נא, יב) אנכי אנכי הוא מנחמכם, כי כתיב (ישעי' מה, יז) ישראל נושע בד' תשועת עולמים, שכל הגאולות היו על ידי שליח, משה ועזרא וחשמונאים, לכן לא היה גאולה עולמית, אבל לע"ל הבטיחם שיהיה נודע בד' לבדו, ממילא עי"ז יהיה תשועת עולמים, לכן אמר הנביא לישראל בשם ד' "אנכי אנכי הוא מנחמכם", ר"ל במה שאתנהג עמכם לעתיד לבא בבחינת "אנכי" בזה אני מנחם אתכם, כי תהיה בטוחים כי לא תהיה אח"כ עוד גלות רק גאולת עולם תהיה לכם, אכ"ר, עכ"ל.

ומה מאוד נוראים בזה דברי הגאון הגדול פוסק הדור רבי יוסף שאול נאטענזאהן זצ"ל בעל "שואל ומשיב", בספרו 'דברי שאול' עה"ת (פר' שמות, והוא בספר הנפלא 'שדה צופים' לדידי הרה"ג ר' שמואל דוד הכהן פריעדמאן שליט"א, עמ"ס כתובות דף קיא.), וזה לשונו: "כי כבר נודע שזה מטבעי בני ישראל אשר כן הושם לחק עליהם מפי הבורא אשר לא ימרדו במלכם בהיותם בשבי כל אומה ואומה הם כשה נאלמה, ולדעתי זה שכווננו חז"ל בכתובות דף קי"א ששלש שבועות השביעם הבורא, ואחת מהם שלא ימרדו באומות, והיינו שכן השביעם ונתן להם בטבעם שיהיו נכנעים ומקבלים עליהם עול מלכות והגלות באהבה, כאשר האריך הרב הגאון מו"ה אברהם ז"ל אבד"ק עמדין בחבורו היקר 'צרור החיים' בחלק קץ הימין, להראות לעיני העמים כח נפש הישראלי, אשר מני אז הלכו בגולה עוד לא נשמע עליהם שמרדו במלכם, כי אם ישימו יד לפה יחיל ודומם לתשועת ה', עיי"ש דבריו הקדושים והיקרים הנוזלים ממקור האמת והיראה הטהורה", עכ"ד השואל ומשיב היקרים.

ואגב יש להוסיף על זה ולהוכיח, כי הני עזי פנים שבדור, שמרדו באומות והקימו מלכות המינות בפלטרין של מלך,

בכל תפילותינו "וגאלנו גאולה שלימה במהרה" למען שמך, שהגאולה שלימה יבא אך ורק ע"י הקב"ה בעצמו, כי אף גאולת מצרים שהיה ע"י משה רבינו שהיה ותחסרהו מעט מאלקים (תהלים ה, ו) אפילו הכי נתבטל וכדברי הכלי חמדה הנ"ל, א"כ כ"ש וק"ו בן בנו של ק"ו שאי אפשר שהגאולה יבא ע"י בני אדם פשוטים ובפרט מחללי שבתות וועי' בשבת (קייב) אם ראשונים בני מלאכים או בני אנשים ואם ראשונים בני אנשים או כחמורים ולא כחמורו של רחב"ד ושל רפב"י אלא כשאר חמורים].

וידוע המימרא הנודע, למה אתרוג צ"ל הדר בתכלית ההידור, כי "אתרג" ר"ת א' א'מונה שלימה [שאנו רוצים שיהיו לנו אמונה "שלימה" בתכלית השלימות], ת' ת'שובה שלימה [שאנו רוצים לעשות תשובה שלימה], ר' ר'פואה שלימה [שאם מבקשים לאחד רפואה שיהיה רפואה שלימה], ג' ג'אולה שלימה, שכל אלו הדברים יהיו בשלימות גמור אצל כל אחד מישראל, ואחד מהם הוא "גאולה שלימה", שאנו מבקשים ומתפללים שיהיה בשלימות גמור בתכלית ההידור, שלא נצטרך לילך עוד הפעם בגלות, רק יהיה הגאולה השלימה האמיתית, כמו שהבטיח לנו השי"ת "אנכי אנכי" הוא מנחמכם, אני אהיה מי שיציל אתכם.

יעזור השי"ת שכבר יבא הנחמה האמיתית, וכל הכלל ישראל יתאחדו כאיש אחד בלב אחד עם הגאולה שלימה במהרה בימינו אמן ואמן.

ולתריע שאסור לדבר על שום איש מישראל, אבל כל זה הוא רק כשמדברים מרשעים וכופרים, אבל כשבאים לדבר מערליכע אידן, אז המה בעצמם שופכים אש וגפרית עליהם, אם איננו מסכים כמו רבו, או כמו "חסידות" [קרי: פארטיי] שלו, וכך היו גם בדורות שמלפנינו, אבל כעת בדורותינו אלה הוא ביתר שאת וביתר עוז, ובפרט בנוגע לארץ ישראל, במה שיש אנשים חרדים חושבים שהפושעי ישראלים על ידם יהיו נחמתינו והצלתינו. וע"ז פירשו בספה"ק את הפסוק (משלי יז, טו) מצדיק רשע ומרשיע צדיק תועבת ה' גם שניהם, והדברים עתיקין.

וכדאי להזכיר בזה דברי הכלי חמדה (בהקדמה), שמביא קושיא נורא שנשאל מחכם אחד למה לא נזכר שמו של משה רבינו ע"ה בסדר הגדה של פסח, עד שמי שקורא כל ההגדה על הסדר לא יתוודע לו כלל שמה רבינו ע"ה הי' לו איזה חלק ביציאת מצרים, והדבר נפלא בהשקפה ראשונה, ובטח יש בזה ענין עמוק. וכתב בזה דיש לומר הענין עפ"י"מ שאמרו חז"ל דלכן גאולה ראשונה ושני' נתבטלה, משום שהי' בהם כח אדם גאולת מצרים ע"י משה רבינו ע"ה, וגאולה שני' ע"י עזרא, אמנם לעתיד לבוא יהי' הגאולה ע"י השי"ת לבדו, והשי"ת הוא נצחי, לכן תהי' גאולה נצחית, עב"ד.

הרי רואים בבירור שהגאולה שלימה הגאולה הנצחית יהיה רק ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו, וע"ז אנו מבקשים

אלכסנדר אליעזר קנאפלער

נ.ב. והנני לרשום עלי גליון מעשה פלא, ששמעתי מאיש נכבד וזקן אחד מהדור הקודם, ושמו ר' אברהם מעהר הי"ו, שהוא משתתף בכל יום ראשון אצל ה"מנין תהלים" ססידרתי בבית המדרש באבוב זה רבות בשנים, וזאת אשר סיפר: פעם אחת בא אצל הרב הגאון הגדול מוריניו ר' יונתן שטייף זצ"ל איש אחד לבקש "קבלה" על שחיטה, ור' יונתן זצ"ל אחז את זקיניו בידו וסיבב אותו, וחשב וחשב, ושוב אמר לו שיבא למחר. ואכן בא למחרת, ושוב אחז ר' יונתן את זקיניו כיום אתמול כי יעבור, והשיב לו עוד הפעם: "קומען זי מארגען נאכאמאל", וביום השלישי בא האיש לפעם השלישי לבקש "קבלה", ואז אמר לו ר' יונתן שאינו יכול ליתן לו "קבלה", תמה האיש מאוד ושאל, כבוד הרב אם לא היית רוצה ליתן לי "קבלה" כלל, למה לא אמרת לי מיד ביום הראשון וביום השני, ולמה עיכבת לי עד כה. ענה הצדיק ר' יונתן ואמר לו, אגלה לך האמת, הטעם שאינני יכול ליתן לך "קבלה", הוא מפני שבעת שבאת ונכנסת לתוך דלת ביתי לא נשקת את המזוזה, והנה ביום הראשון דנתי אותך לכף זכות, דאולי מחמת הבהלה שכחת, ולכן אמרתי לך לשוב למחר. וביום שני ראיתי עוד הפעם שלא נשקת המזוזה, אבל עדיין לא החלטתי שלא ליתן רק אמרתי אולי מקרה הוא, אבל בדרך כלל הנך זהיר לנשק המזוזה. אבל כעת ביום השלישי כבר ראיתי שאין דרכך לנשק המזוזה, ובכן שוחט שאינו נושק את המזוזה, אינני יכול ליתן לו קבלה. וכמה גדולים דברי חכמים צדיקים קדושים וטהורים, שנוהרו במה שכתב רש"י אמור ואמרת "להזהיר גדולים על הקטנים", היינו להזהיר את הגדולים על הדברים הנראים כקטנים, שזה מחויק את היהדות. וכאן המקום לציין, כי אאמו"ר זצ"ל [אשר הצדיק הזה הקה"ט ר' יונתן שטייף זצ"ל הוא מקרובי משפחתו] לא עבר על דלת מבלי שינשוק את המזוזה.

ונודע כי הגה"צ ר' יונתן שטייף זצ"ל, אמר פעם אחת ביום הפורים בעת שהיה מבושם שקיים עד דלא ידע, ופלט מפיו ואמר שבעת שהולך אל עריכת השולחן של הרה"ק בעל "דברי יואל" מסאטמאר, הוא אוהו בדעתו ובכוונתו רק עד אכילת הדגים, ומשם ואילך אינו יכול להשיג עומק כוונתו. והוא היה מממשיכי דרך החתם סופר, ובגלל זה הוספנו מאמר זה לכאן.

שיעורים אין אידיש על הש"ס

פארגעלערנט דורך המג"ש פה מפיק מרגליות
 הרב **שמואל דוד פריעדמאן** שליט"א
 אויף קול הלשון

718.906.6422

אנווייזונגען פאר מקשיבי השיעור:

פאר א דף דריקט דעם נומער
 « צב"ש: פאר דף לג - דריקט 33 »

פאר דעם פריערדיגן שיעור
 « דריקט 21 »

פאר דעם קומענדיגן שיעור
 « דריקט 23 »

פאר דעם פריערדיגן מעניו
 « דריקט 0 »

פאר מער אינסטרוקציעס
 « דריקט 8 »

בשעת'ן אויסהערן א שיעור:

« צוריק מיט 10 סקונדעס דריקט 1 »

« פאראויס מיט 10 סקונדעס דריקט 3 »

« צוריק 5 מינוט דריקט 4 »

« פאראויס 5 מינוט דריקט 6 »

« צו פארלאנגזאמען דריקט 7 »

« צו פארשנעלען דריקט 9 »

« צו הערן העכער דריקט # »

« צו הערן שטילער דריקט * »

« מפסיק צו זיין דריקט 5 »

« ממשיך צו זיין דריקט נאכאמאל 5 »

Lakewood. (732) 806-8199

Monsey. (845) 678-3337

Monroe. (845) 751-9640

Toronto. (416) 800-2146

Montreal. (514) 667-3599

E. Israel. (03) 617-1111

L.A. (310) 659-8000

מסכתות הש"ס

1 פאר די יעצטיגע מסכתא דריקט

2 צו וועהלן מסכתות הש"ס דריקט

קידושין _____ דריקט 7

1 זרעים | דריקט

ברכות _____ דריקט 1

4 נזיקין | דריקט

בבא קמא _____ דריקט 1

בבא מציעא _____ דריקט 2

בבא בתרא _____ דריקט 3

סנהדרין _____ דריקט 4

מכות _____ דריקט 5

שבועות _____ דריקט 6

עבודה זרה _____ דריקט 7

הוריות _____ דריקט 8

2 מועד | דריקט

שבת _____ דריקט 1

עירובין _____ דריקט 2

פסחים _____ דריקט 3

שקלים _____ דריקט 4

יומא _____ דריקט 5

סוכה _____ דריקט 6

ביצה _____ דריקט 7

ר"ה _____ דריקט 8

תענית _____ דריקט 9

מגילה _____ דריקט 10

מועד קטן _____ דריקט 11

חגיגה _____ דריקט 12

5 קדשים | דריקט

זבחים _____ דריקט 1

מנחות _____ דריקט 2

חולין _____ דריקט 3

בכורות _____ דריקט 4

ערכין _____ דריקט 5

תמורה _____ דריקט 6

כריתות _____ דריקט 7

מעילה _____ דריקט 8

3 נשים | דריקט

יבמות _____ דריקט 1

כתובות _____ דריקט 2

נדרים _____ דריקט 3

נזיר _____ דריקט 4

סוטה _____ דריקט 5

גיטין _____ דריקט 6

6 טהרות | דריקט

נדה _____ דריקט 1

דער ער איז געספאנסארט דורך הרבני הנגיד המופלג שוע ונדיב לב אציל הרוח מוה"ר אברהם דוב פריעדמאן הי"ו לע"נ אביו החשוב הרה"ח מוה"ר בניציון מרדכי מארקל ב"ר חיים ז"ל ולע"נ אמו היקרה מרת בילא ב"ר משה ז"ל

- ט ע מ ו ו ר א ו כ י ט ו ב -

מכתב שנתקבל במערכת – ובו הערה לגליון נ"ד

לכבוד הרה"ג אלכסנדר אליעזר קנופולר נר"ו, שלום רב!

בשמחה קבלתי קובץ דמשק אליעזר (גליון ז), וראיתי שם (בעמוד ז) שכתב בשם הרב מעגלי צדק שיש לקיים את מצות כיבוד אב ואם, שהיא מצוה שכלית, רק בגלל שהוא ציווי השם – הנה כן כתב גם הרב חיד"א ז"ל בס' כסא דוד (דרוש יב לשבת כלה דף נג ע"ד ד"ה כבד) בשם מהראנ"ח ז"ל גבי מצות כיבוד אב ואם. וכ"כ מהר"ש פרימו ז"ל בס' אמרי שפר הנד' בסוף שו"ת כהונת עולם (פר' בראשית דרך ב) והחת"ס בס' תורת משה עה"ת (פר' בשלח ד"ה כי כאשר) ובס' טובך יביעו ח"ב (ראה יד ת, עמ' שה) ובס' ערוך השלחן (י"ד סימן רמ אות ב). ובס' ערבי נחל (פר' חוקת ד"ה לבאר) כתב כיו"ב בשם הרמב"ם ז"ל במו"נ. וע"ע בס' בינה לעתים (עת לעשות, דרוש לז) ולחרמ"ז מהר"ד צבאח ז"ל בס' משכיל לדוד (בהנד"מ דף קמא ע"א) ובס' פי המדבר על הגש"פ (פיסקת חכם מה הוא אומר) ולמהר"א שפירא ז"ל בס' זכרון מאיר (עמ' ח) ובשו"ת שרידי אש (ח"ב סימן מו) ובס' תנועת המוסר (ח"ה עמ' קלח-קלט) ובקובץ אור תורה (אד"ב תשע"א עמ' תרכד אות ו).

והנה כתב הרמב"ם ז"ל במורה נבוכים (ח"ג פל"ט) בטעם מצות השמיטה, שהיא רחמים ונדיבות בכתוב (שמות כג יא) ואכלו אביני עמך ויתרם תאכל חית השדה וכן הביא טעם זה בס' החינוך (מצוה פד). ע"ש, וכן כדי שהאדמה תפרה ותתחזק בהוברתה.

ובכלי יקר (ר"פ בהר) כ' בזה"ל: בטעם מצוה זו יש דיעות חלוקות, כי רבים אומרים שהטעם הוא שתשבות הארץ כדי שתוסיף תת כחה לזרוע, ולדעה זו נטה הרב המורה. ורבים חולקים עליו ואמרו, שאם חששה התורה לזה שלא תחלש האדמה, למה יתחייבו גלות על שמיטת הארץ, יהיה ענשם שלא תוסיף הארץ תת כחה להם. ועוד, שאין זה שבת לה', כי אם לצורך הארץ, ומזהו שאמר אז תרצה הארץ את שבתותיה, מזה תרויח בזה שיגלו ממנה ישראל וישבו עליה הגוים אשר לעולם בה יעבודו, ואיך תשבות הארץ בהשמה מהם. ע"כ. ועי' בדרשות מהר"י פינטו – לקח טוב (דברים סוף עמ' ב).

וי"ל דהנה למרות שלדעת הרמב"ם במו"נ הנ"ל השמיטה היא מצוה שכלית, וכ' הרמב"ם בשמונה פרקים (פ"ו) שבמצוות השכליות אין לומר אפשרי ואבי שבשמים גזר עלי [ועי' בהגהות הגאון יעב"ץ שבשולי הגליון שם (אות ב) ובס' טובך יביעו (ס"פ שמיני) ובס' מאור ישראל (ברכות ח ע"א ד"ה הרמב"ם)], מ"מ המקיים מצוה זו יש לו לכוון שרצונו לעשות בזה רצון ה', וכך מקיים מצוה, וכנ"ל. וזו הכוונה במאה"כ "שבת לה'", דאע"ג שהיא מצוה שכלית, תכוין לשם מצוה (וע"ע בדברי הרא"ם ובמש"כ הרב יד מלאכי ז"ל בהערותיו שנד' בס' אור עולם שי"ל ע"י מכון ליובאוויטש, ח"א עמ' קלד). והנה אם העונש היה שהארץ לא תוסף תת כחה, יחשוב הרשע שאין זה עונש כי אם תוצאה טבעית, ולכן בחר הקב"ה בעונש אחר.

ועוד, הנה הרמב"ם במו"נ (ח"ג פנ"ב), לאחר שביאר טעמי המצוות כתב שמטרת כל המצוות היא להכשיר את האדם שיגיע לשלמות האנושית, ויבוא ליראה את השם. ע"ש. הרי שבסופו של דבר כל המצוות הן לשם ה'.

גם ראיתי בעמוד יד בהערה שאין היתר שלא לאכול סעודת מלוה מלכה – אולם עי' בשו"ת יביע אומר מה שהביא מדברי הראשונים בזה.

ומה שהאריך (בעמוד יח והלאה) בענין אם שייך מוקצה מחמת חסרון כיס בכלי שמלאכתו להיתר – כתבתי בזה אנא ועירא בס' שלמא בעלמא (סימן שח). ע"ש. וע"ע בקו' המאזנים (גליון לא עמ' לו).

בברכה והוקרה רבה

משה פרץ

עצה טובה להימים נוראים ולכל חודש תשרי

לקיים "מצוה מן המובחר" ולצאת ידי כל הדיעות בענין קידוש / הבדלה / ברכת המזון

היות שהימים נוראים ממשמשים ובאים, ראש השנה יום כיפור סוכות שמיני עצרת שמחת תורה, וביניהם כל השבתים הקדושים, עשינו חשבון שמוזם "א' סליחות" עד "שבת בראשית", עושים בערך 25 פעמים קידוש, כמנין כ"ה תברכו נכ"ה = 25], וגם מברכים 25 פעמים "ברכת המזון" על הכוס, כמנין כ"ה תברכו נכ"ה = 25]. וגם יש בערך 10 הבדלות. והרבה מאחינו בני ישראל יש להם קישוי לשתות השיעור כראוי, והולכים לרבנים ודיינים לשאול על זה, ומנסים כל מיני עצות ותחבולות איך יוכלו לשתות השיעור הראוי, הן לענין לצאת ידי "קידוש במקום סעודה", והן לשאר דברים. ובכן הגנו לכתוב כאן ב' עצות טובות, א' עצה למעשה [פראקטי"ש], וא' עצה על פי הלכה (וכל זה נוגע ג"כ לענין ארבע כוסות בליל פסח).

והנה העצה "למעשה" שמעתי מאיש חשוב אחד מדור הקודם ז"ל, שאמר לי שכשבאים הביתה לאחר התפילה בבית המדרש רוב שעות היממה, כגון בראש השנה, ואפילו סתם בשבת קודש, אם קמים באשמורת והולכים ללמוד אצל שיעור הנלמד ברבים, ועומדים להתפלל בזמן מיד באמירת הברכות של הש"ן, ומתפללים כראוי וכיאות בבחינת כל עצמותי תאמרנה, הרי באים הביתה רעב וצמא, ועל מעים ריקניות קשה מאוד לשתות משקה קר, ולכן יש לו תמיד מן המוכן צלוחית יין או מיץ-ענבים [גרעיפ-זשום] פושרין [היינו לא קר ולא חם, הנקרא "דאם טעמפעטשור"], וממילא אינו מקבל כאב הבני המעיים ע"י השתייה. [משא"כ אם שותים פתאום – לאחר כמה שעות של תענית, ובפרט מוצאי יום הקדוש – משקה קר, יכול להכאיב הבני מעיים, עד כדי פיקוח נפש, שיצטרך ליכנס לבית החולים]. ממילא "עצה טובה קא משמע לן", שכל מי שרוצה לצאת ההלכה למהדרין מן המהדרין ולשתות השיעור הראוי ע"פ הלכה, הן לגבי קידוש והן לגבי ברכת המזון, העצה הוא שלא לשתותו קר רק יהיה לו מן צלוחית של פושרין.

ואח"כ יש עוד ענין ע"פ הלכה, שאנשים אינם יודעים זאת וסוברים שהשיעור הוא הרבה יותר, אבל באמת השיעור הוא פחות מאוד, כמבואר בקונטרס "שבת בשבתו", מאת הרה"ג ר' בנציון הכהן שפראססער שליט"א אב"ד נייטרא ב"פ ומח"ס שבת בשבתו ז' חלקים, בחלק "פסקי הלכות" משנת תשע"ד לפ"ק (פרק מ"ה), שמביא שם כי השיעור הכי הגדול לפי "שיטת הנודע ביהודה" הוא 5 אונסעס ועוד מעט, ולפי ה"תוספות יום טוב" הוא 2 אונסעס וחצי ועוד מעט. נמצא לפי זה, כי אפילו מי שרוצה להיות המחמיר הכי גדול, העצה הוא שלא יקח כוס גדול, כמו כוסות של כסף הרגילים, רק יקח כוס קטן שמחזיק רק 5 אונסעס ומעט יותר, ובוה יצא לכל הדיעות, גם לשיטת הנודע ביהודה שהוא המחמיר הכי גדול, ומוזה ישתה רוב הכוס, שזהו 2 אונסעס וחצי ועוד מעט. ואם גם זה קשה עליו, יקח כוס לפי שיטת התוספות יום טוב וישתה ממנו רוב הכוס, שזהו קצת יותר מאונס ורביע.

וכל זה לענין לצאת ידי קידוש והבדלה, אבל כדי שלא יכנס לספק ברכה אחרונה לברך 'על הגפן' אחר הבדלה וברכת המזון, יש לשתות כל הכוס של 5 אונסעס, ורק אז יכול לברך ברכה אחרונה לכל הדיעות.

יעזור השי"ת שלשנה החדשה יהיה כל אחד בריא וחזק, וכל אחד יוכל לקיים כל המצות בכריאות השלימות למהדרין מן המהדרין, לכל הדיעות ולכל השיטות, עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן ואמן.

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער ~ אלול תשע"ה לפ"ק

^א וז"ל הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק זי"ע בספרו נועם אלימלך בפר' יתרו על הפסוק כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל (שמות יט, ג), וזל"ק: היות שבמלת כה, נרמז כל הברכות כמו שנאמר כה תברכו (במדבר ו, כג), כה יהיה זרעך (בראשית טו, ה), ולהיות שרוב העולם צריכין לפרנסה ושפע ולזה אמר לו בוראינו יתברך שמו כה תאמר לבית יעקב, אלו ההמון המכונים בשם יעקב תמשיך להם שפע ממדת כה, אשר משם בא הברכה והשפע גשמי, עכ"ל"ק.

א פראקטישע עצה פאר די הייליגע טעג און גאנץ חודש תשרי

עו מקיים זיין די "מצוה מן המובחר" און יוצא זיין אלע דיעות ביי קידוש / הבדלה / ברכת המזון

היות די הייליגע טעג קומען אן, ראש השנה יום כיפור סוכות שמיני עצרת שמחת תורה, און אין צווישען די אלע שבתים, האבן מיר אויסגערעכנט אז פון אנפאנג "א" סליחות" ביז "שבת בראשית", מאכט מען בערך 25 מאל קידוש, כמנין כ"ה תברכו [כ"ה = 25], ווי אויך בענטשעט מען 25 מאל ברכת המזון אויף א כוס, כמנין כ"ה תברכו [כ"ה = 25]. אויך איז דא בערך 10 הבדלות. און אידן פלאגן זיך און מוטשען זיך מיטן טרינקען די שיעור וויפיל מ'דארף, און מ'זייט צו רבנים און דיינים, פרובירן און אויסארבייטן א וועג וויפיל זיי דארפן טרינקען, סיי לגבי יוצא צו זיין די ענין פון "אין קידוש אלא במקום סעודה", און טרינקען די רביעית אדער רוב כוס. ווילן מיר דא שרייבען 2 עצות, איין פראקטישע עצה, און איין עצה על פי הלכה (און די זעלבע איז נוגע אויך ביי די ד' כוסות אין פסח).

די פראקטישע עצה האב איך געהערט פון א איד פונעם פריערדיגען דור ז"ל, וואס ער האט געזאגט, אז ווען מ'קומט אהיים פון שוהל נאך א טאג דאווענען, ווי למשל ראש השנה, אדער אפילו סתם א שבת, ווען א איד איז אויפגעשטאנען גאנץ פרי און געגאנגען צו א שיעור ברכים, און זיך געשטעלט דאווענען געהעריג מיטן בעל תפילה ביי ברכות, און ער האט געדאווענט ווי א איד דארף דאווענען, בכחינת כל עצמותי תאמרנה, קומט ער דאך אהיים הונגעריג און אויסגעמוטשעט, און אויף א ליידגע מאגן איז זייער שווער צו טרינקען א קאלטע געטראנק, דערפאר האט ער אייביג גרייט א פלאש וויין אדער גרעיפ-זשוס "דאָס טעמפעטשור", ממילא באקומט מען נישט קיין קרעמפען אדער בויך וויי פונעם טרינקען. ווידער אבער ווען מען טרינקט פלוצלינג – נאך אפאר שעה נישט עסן גארנישט, ובפרט מוצאי יום כיפור – א קאלטע געטראנק, קען אזוי וויי טוהען די מאגן, אז ממש מ'קען ח"ו דארפן אריינגיין אין שפיטאל. ממילא איז "עצה טובה קא משמע לך", אז א מענטש וואס וויל יוצא זיין די הלכה למהדרין מן המהדרין צו טרינקען די שיעור וואס מ'דארף, סיי ביי קידוש און סיי ביי ברכת המזון, איז די עצה טובה נישט צו טרינקען קאלטערהייט.

נאכדעם איז דא נאך אן ענין, אן הלכה/דיגע ענין, וואס מענטשן ווייסען נישט, און מיינען איז די שיעור איז פיל מער, אבער באמת איז די שיעור פיל ווייניגער, און בכלל נישט אזוי גרויס. ווי עס שטייט אין קונטרס "שבת בשבתו", פון הרה"ג ר' בנימין הכהן שטראסער שליט"א אב"ד נייטרא ב"פ ומח"ס שבת בשבתו ז' חלקים, אין די חלק "פסקי הלכות" פון שנת תשע"ד לפ"ק (פרק מ"ה), ברענגט ער אז די גרעסטע שיעור לויטן "שיטת הנודע ביהודה" איז 5 אונסעס מיט נאך א משהו, און לויטן "תוספות יום טוב" איז עס 2 און א האלב אונסעס און נאך אביסל. קומט דאך אויס, אז אפילו ווען איינער וויל זיין די גרעסטער פרומער, איז די עצה אז ער זאל נישט נעמען קיין גרויסע כוס, ווי געווענליך די גרויסע זילבערנע כוס, נאר ער זאל נעמען די קלענסטע כוס וואס איז בלויז 5 אונסעס, און אזוי וועט ער יוצא זיין מיט דעם לכל הדיעות, אפילו לויטן נודע ביהודה וואס איז פון די גרעסטע מחמירים, און דערפון זאל ער טרינקען רוב כוס, וואס דאס איז 2 און א האלב אונסעס און נאך אביסל. און אויב דאס איז אויך שווער, זאל ער נעמען א כוס לויטן שיעור פונעם "תוספות יום טוב", און טרינקען דערפון רוב כוס, וואס דאס איז אביסל מער פון איין אונס און פערטל.

דאס איז בנוגע יוצא זיין קידוש און הבדלה, אבער כדי זיך נישט אריינצולאזען זיך אין א ספק ברכה אחרונה פון 'על הגפן' נאך הבדלה און ברכת המזון, זאל מען אויסטרינקען די גאנצע כוס פון 5 אונסעס, און דעמאלטץ קען מאכן א נאך ברכה לויט אלע דיעות.

זאל די אויבערשטער העלפען צום נייעם יאר אז יעדער זאל זיין געזונט און שטארק, און יעדער איינער זאל קענען מקיים זיין אלע מצות געזונטערהייט למהדרין מן המהדרין, לויט אלע דיעות, עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן ואמן.

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער ~ אלול תשע"ה לפ"ק

בביאור המנהג לומר כשאוכלים תפוח ברבש "שנה טובה ומתוקה"

הגם שכבר נדפסו דברים אלו בגליון ה', אבל היות שמאז ועד עתה כבר ניתוספו מאות ואולי אלפי קוראים חדשים שלא ראו הדברים, אמרנו להדפיסו אידרא בגליון זה

כי כשם שמברכין על הטובה, כך מברכין על הרעה, כי ממנו לא תצאנה הרעות, וכל מה דעביד רחמנא רק לטב עביד, עכת"ד מספרי הנ"ל.

ולפי זה אתי שפיר אמירתנו ובקשתנו, שאנו מבקשים שלא יגיעו לנו מאותן הדברים אשר חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, רק שיהיה טובה וגם "מתוקה", שיהיה במתיקות, ולא ממה שנראה לעינים כרעה".

אופן ב':

ידוע שהרבה פעמים העקרת הבית טורחת כל היום וכל הלילה כדי להכין ולבשל ולאפות לצורך שבת ויום טוב, ולפעמים יקרה - את אשר לא יקרה - ושוכחת להוסיף קצת מלח או צוקער, או להיפוך ששכחה והוסיפה הרבה מלח או צוקער, והרבה עגמת נפש נגרם על ידי זה".

וכתב המג"א (סימן ר"ג סק"א בשם האריז"ל ועוד) שיאמר על כל דבר שקונה זהו **לכבוד שבת קודש**, שע"י קדושת הדיבור יחול קדושת שבת על אותו דבר.

ומעשה פלא מובא בספר בניהו להבן איש חי זצ"ל (דף ק"כ) וזה לשונו:

מעשה בחסיד אחד שהלך ביום שבת אצל חסיד אחר שהיה אהובו הרבה, ומחמת רוב אהבה ערב לו לסעוד על שלחן חבירו החסיד. אך כיון שלא הזמינו אלא בא מעצמו,

אופן א':

בספרי אבן יקרה עה"ת דקדקתי על מאמר הכתוב ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ד' אלוקיך וגו', דאטו בשופתני עסקינן, וכי מי לא ישמח בכל הטוב אשר נתן לו, הון ועושר, בתים ונחלות, פרי ותבואת הארץ בשפע רב, הלא כל אשר שכלו בראשו ישמח להתענג מרב טוב, ולמה הוצרך הכתוב לזרז ע"ז ולומר, ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ד' אלקיך, בתמיה! ועוד יש לדקדק ולהקשות לאיך גיסא, ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ד' אלקיך וגו', וכי רק לכל הטוב אשר נתן ד' צריכים לשמוח, ולא על הרעה ח"ו, הלא אמרו חכז"ל (ברכות נד.) דמברך על הרעה מעין על הטובה וכו'.

ואפשר לתרץ עפ"י מה שמסופר, שפעם אחת בא איש אחד לפני הגה"ק רבינו בעל נועם אלימלך מליזענסק זי"ע, ושאל לו ילמדנו רבינו, איך אפשר לקיים את דברי חכז"ל שאמרו חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה וכו', הלא דבר כזה בלתי אפשרי כלל, דאיך אפשר לדמות את הרעה לטובה, ולברך עלי' באותה שמחה ממש שמברכין על הטובה. וענה לו, לך אל אחי הרבי ר' זושא, והוא ישיב לך תירוץ על שאלתך הזאת. ויהי כאשר בא לפני הרה"ק הרר"ז זי"ע ושאלו, ענה לו הרה"ק כי הוא אינו מבין בכלל את המאמר הזאת, דאיך יש רעה במציאות בכלל, הלא חכז"ל אמרו (שם ס:), דכל מה דעביד רחמנא לטב עביד וכו', ונמצא שהכל הוא רק לטובה, ואין שום רעה במציאות בכלל.

ולפי הנ"ל שוב לא יתקשה שום דבר, דאפשר לומר דמה שאמר הכתוב "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ד' אלקיך" וכו', דהטוב אשר הכתוב מדבר, הכוונה בזה גם על הטוב וגם על הרעה, דכל מה דעביד רחמנא רק לטב עביד, ולכן ציוותה התורה הק' לאמר "ושמחת בכל הטוב" בכל דייקא, היינו על כל דבר אשר נתן לך ד' אלקיך, הן טובה והן רעה,

* והנה יש מקומות שנוהגין לאכול התפוח בדבש תיכף אחר קידוש, ויש מקומות שנוהגין מקודם ליטול ידיהם ולאכול כזית המוציא ורק אח"כ מטבילין התפוח בדבש ואוכלים (עיין בספר מנהג ישראל תורה שהאריך בזה), ונהרא נהרא ופשטיה, ויש לי בזה אריכות דברים, ונרחיב הדיבור בזה בהזדמנות אחרת אי"ה.
ב וידוע כמה מעשיות אצל הצדיקים שבעת שהמאכל לא היה טוב (כגון שהיה בו הרבה מלח עד שלא היה ראוי לאכילה, וכדו') אזי אכלו כל הקערה בעצמם ולא הניחו שום שיריים, כדי שלא לבייש את האשה האלמנה או היתומה שבישלה המאכל.

(תהלים סח, ז) אלקים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות. וכן בהתפילה הקדושה שאומרים אצל "ברכת כהנים" המתחיל רבונו של עולם, מבקשים בין השאר: שיהא פרנסתנו בריוח ולא בצמצום, בהיתר ולא באיסור, בנחת ולא בצער וכו', ע"כ. ולכן מבקשים בתחילת השנה מיד אצל הסימן הראשון שאוכלים התפוח בדבש, שיהיה לנו שנה טובה "ומתוקה", שהכל ילך במתיקות, הן הפרנסה והן הזיווגים, הכל יהיה בנקל.

אופן ד':

אמרו חז"ל (ברכות דף ה' סוף ע"א) אמר רבי שמעון בן לקיש, נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין, נאמר ברית במלח דכתיב (ויקרא ב, יג) ולא תשבית מלח ברית, ונאמר ברית ביסורין דכתיב (דברים כח, סח) אלה דברי הברית, מה ברית האמור במלח מלח ממתקת את הבשר, אף ברית האמור ביסורין יסורין ממרקיין כל עונותיו של אדם, ע"כ.¹ אמנם בתפילות שמתפללין בר"ה ויוהכ"פ, אנו מבקשים מאת השי"ת שכל מה שחטאתי לפניך מחוק ברחמיך הרבים אבל לא על ידי יסורים וחלאים רעים, וכמו כן מבקשים בעת אכילת התפוח בדבש, שתכפר עלינו על כל עוונותינו רק ע"י דברים מתוקים, כמו כל העונה אמן מוחלין לו על כל עוונותיו, כמו שאמרו חז"ל במס' שבת (דף קיט:ו) שכל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כוחו אפילו יש בו שמץ של עבודה זרה מוחלין לו. או שאר דברים כמו נתינת צדקה שמוספת חיים ואורך ימים, וכידוע הסיפור בגמ' (בבא בתרא דף יא.) אמרו עליו על בנימין הצדיק שהיה מזמנה על קופה של צדקה, פעם אחת באתה אשה לפניו בשני בצורת, אמרה לו רבי פרנסני, אמר לה העבודה שאין בקופה של צדקה כלום, אמרה לו רבי אם אין אתה מפרנסני הרי אשה ושבעה בניה מתים, עמד ופרנסה משלו. לימים חלה ונטה למות, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע אתה אמרת כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא ובנימין הצדיק שהחיה אשה ושבעה בניה ימות בשנים מועטות הללו, מיד קרעו לו גזר דינו, תנא הוסיפו לו עשרים ושנים שנה על שנותיו, עכ"ל הגמ'. וכמו כן אנו מבקשים בעת אכילת התפוח בדבש שנזכה ל"שנה טובה" - ומחילת עוונות ופשעים, אבל לא ע"י דברים רעים, רק - "ומתוקה" ע"י דברים מתוקים כאלו.

¹ והפלא ופלא על התנאים ואמוראים שאמרו במס' ברכות (דף ה:) ששאלו אותן חביביך עליך יסורין ואמרו "לא הן ולא שרכן", ויש לי אריכות הדברים לפרש ענין זה, ובהזדמנות אחרת א"ה נבאר באורך.

הביא תבשיל סעודה שלו מביתו, וכאשר הגיע זמן הסעודה הגישו לפני בעה"ב תבשיל חמין שלו, והגישו עמו תבשיל חמין של החסיד האורח שהביאו לו מביתו. וימצא בעה"ב תבשיל האורח ריחו הטוב נודף עשר ידות על תבשיל שלו. ויאמר בעה"ב להאורח: מנין לך ריח הטוב הזה הנודף בתבשילך? א"ל האורח: שפתותיה של אשתי שונים נוטפות מור עובר ונתבשם התבשיל ממנה, אך אתה תבשילך נעשה ע"י משרתים ואינם נזהרים לומר על כל עסק ועסק של תבשיל לכבוד שבת כמנהגה של אשתי. לכן אין ריח הטוב נודף בתבשילך כמו בתבשילי, ע"כ.

ובאמת דבר זה מפורש יוצא בספרי רבינו האר"י ז"ל בשער הכונות (דף ס"א) וז"ל: צריך האדם להזהר לקנות כל צרכי שבת ביום שישי ולא ביום חמישי. וכמו שמצינו חכמי ישראל דרבא מלח שבוטא ורב נחמן מכתף ועייל וכו'. ובכל מה שיקנה האדם יזכיר ויאמר לכבוד שבת, עכ"ל. נמצא הדיבור פועל יותר, וכן הוא על עניינים הנפשיים, יען כי הדיבור יוצא מן הלב, וכיון שאומר בפיו לכבוד שבת, מוכרח דכן בלבבו יבין ומתכוין לכבוד שבת. ובזה מובן הטעם דבינה הארת קדושת שבת שממנה תבשיל שבת ריחו נודף בשם תבלין, שהוא אותיות "תנו לב", שאומרים לאשה בעה"ב העוסקת בתבשיל שבת "תנו לב" על מעשיך לכון בהם לכבוד שבת, כדי שתחול קדושת שבת על התבשיל. ולא תהיי כמתעסקת עסק בעלמא כדרכיך בחול, עכ"ל.

ולכן מבקשים אנו מיד בתחילת השנה, שכל מה שמכניס לכבוד שבת קודש ולכבוד יום טוב בשנה הבאה עלינו לטובה, יהיה טובה "ומתוקה" גם כן [מתוקה מלשון תיקון], היינו שיהא מתוקנת במדה המסויימת כראוי להיות, לכבוד שבת קודש ויום טוב, בלי צרה ועקתא, ממזלא דכל מזונא ביה תליא, כדמצינו ברז"ל (זוה"ק ח"ג דף קלד. תיקון² תיקון ס"ט דף ק.) שאפילו בספר תורה שבהיכל צריך מזל.

אופן ג':

אמרו חז"ל (פסחים קיח.) א"ר יוחנן קשין מזונותיו של אדם כפליים כילודה וכו', וא"ר יוחנן קשין מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה וכו', אמר רב שיזבי משמיה דרבי אלעזר בן עזריה קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף וכו'. ואמרו עוד חז"ל (ריש מס' סוטה דף ב.) אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן וקשין לזווגן כקריעת ים סוף שנאמר

² וכ"ה בתשובת הגאונים החדשות (עמנואל, סימן מ"א) בשם פסיקתא דרב כהנא.

אופן ה':

ידוע כי השבת קודש הוא "חמדת הימים", מעין עולם הבא יום שבת מנוחה ושמחה אור ליהודים, יום שבתון יום מחמדים, המנחיל מנוחה לעמו ישראל בקדושתו ביום שבת קודש, וכמו שמבקשים בכל התפילות של שבת קודש "שבענו מטובך ושמחנו בישועתך", ואמרו חז"ל שע"י שמירת שבת קודש מוחלין לו על כל עוונותיו, ואפילו אם עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו, ובפרט אם מתפללים להשי"ת ביום שבת קודש, וכל שכן אם

לומדים ביום שבת קודש, אז מגיע למדריגות גדולות וגבוהות אשר אין ערוך אליה.

ובספרי אבן יקרה עה"ת הארכתי בכמה אופנים למה נקרא שבת "מתנה טובה", ששבת היא קביעה וקיימא, וכל מה שעושים בשבת הוא סימן טוב לכל השבוע, והיות שראש השנה יכול לחול גם באמצע השבוע, לכן מתחילין עם התפוח בדבש בראש, ואומרים "שנה טובה ומתוקה" שמרומז בזה "שבת" קודש, והוא סימן טוב וקביעה וקיימא לכל השנה.

בענין המנהג לאכול תפוחים בליל שבת קודש

לרמז כי היא סעודתא דחקל "תפוחין" קדישין, ומסר נפשו על זה, כי לא תמיד היה להשיג תפוחים, אבל הוא נהג כן בין בקיץ ובין בחורף.

ובספר הליכות קודש (קאסאן, דף פ"ב אות ס') כתב: רבינו [בעל אור מלא מקאסאן זצ"ל] חתך תפוח והחלק שאכל השאיר מחובר לתפוח, ואחר הברכה הפרידו מן התפוח ואכלו, ואחר כך חתך התפוח לעוד ארבעה חלקים, גם היה רגיל להראות איך בהתפוח (שבשמו נקראת השכינה הק' חקל תפוחין קדישין, וגם ישראל נקראו בשם תפוח) רמוז בו השם הוי"ה ב"ה, בדרך זה, אם חותכין התפוח לרחבו נראין בו שיערה נקודות אדומות, כנגד י', חמש בתי גרעינין כנגד ה', העוקץ שבו מחובר להאילן כנגד ו', ובמקום הפרח יש חמשה עלים קטנים כנגד ה' אחרונה.

ובילקוט עבודת ישראל (דף ע"א) מובא בשם הרה"ק המגיד מקאזניץ זצ"ל, שאם אדם אוכל בסעודת ליל שבת תפוחים, מובטח לו שיהיה לו פרנסה בשבוע הבא.

וכ"ה בספר חמדת צבי (פר' ויקרא) בשם החסיד ר' משה וואלער, שאמר בשם החידושי הרי"ם זצ"ל, שאמר שיש לו קבלה מהמגיד מקאזשניץ זצ"ל, שאם אדם אוכל בסעודת ליל שבת תפוחים, מובטח לו שיהיה לו פרנסה בשבוע זה.

בספר עבודת עבודה (טאהש, ח"ב פר' ויחי) מובא, סיפר לי הרה"ח ר' יצחק ברין ע"ה משיכון סקווירא, שאחר נישואיו עברו עליו כמה שנים שלא זכה לזש"ק, ופעם אחת כששבת בצל זקיני הק' [רבי אלימלך מטאהש זצ"ל] הזכיר את עצמו לישועה לזש"ק, בליל שב"ק בשלחן השני כאשר זקיני הק' חילק תפוחים, קרא לרבי יצחק ונתן לו תפוח, ואמר לו: אכול את התפוח הזה עם גרעיניו וזרעיו, וכן עשה, ונושע אז בזרא של קיימא.

ואידי דאיירינן בענין אכילת תפוח מתוק בדבש, יש להעתיק מהני מילי מעלייתא, ממנהגי אבותינו ורבותינו זכותם יגן עלינו, שנהגו לאכול תפוחים בליל שבת קודש בסעודתא דחקל תפוחין קדישין (בליל שבת קודש), וזה החלי בעזר צורי וגואלי [הרבה עינים מלוקט מגליון הנפלא "מבאר רבותינו" פר' בה"ב תשע"ב לפ"ק, ותשוח"ח להעורך הרב הגאון ר' חיים אלי פאללאק שליט"א]:

בספר כף החיים (סימן ר"נ אות ז') בשם ספר רוח חיים בשם המקובלים, לאכול תפוחים בליל שבת קודש, ושיש להשתדל הרבה להיות מוכן על שלחנו תפוחים בליל שב"ק שרומזת לבחינת המלכות הנקראת חקל תפוחין קדישים כידוע.

בספר דרכי חיים (דברי יחזקאל שרגא, דף קל"א) מובא: פעם אחת ישב הרה"ק מקאמינקא זצ"ל אצל שלחן מרן אאזמו"ר הרה"ק מצאנז צללה"ה, ואמר לו הרה"ק מצאנז להרה"ק מקאמינקא שיאמר תורה, ואמר הרה"ק מקאמינקא שאין לו מה לומר, ונתן הרה"ק מצאנז תפוח להרה"ק מקאמינקא, ואמר לו בדרך צחות שתפוח הוא ר"ת ת'גליון פ'תגמין ו'תימרון ח'ידושא, על כן יאכל התפוח ויוכל לומר תורה, ודפח"ח.

בזמירות שבת שבתון (ספינקא, סעודת ליל שבת אות ל"א) מובא: אחר שגמרו לזמר הביאו לפניו פולים (באנדלער), ולפעמים גם קערה גדולה של כמה מיני פירות, ואז בירך על הפירות תחלה, ובאם היה ביניהם משבעת המינים בירך עליהם תחילה, ואם לאו בירך על תפוחים וטעם מהם, ואח"כ חילק לכל הקהל.

בזמירות עבודת הלוי (טאהש, דף פ"ט) כתוב, כי רבינו הסב"ק [מטאהש] היה נוהג לאכול תפוח בכל ליל שבת,

השיב לו, הלא זה עתה שרנו הזמר אסדר לסעודתא, ואמרנו קדם רבון עלמין במילין סתימין תגלון פתגמין ותימרון חידושא, הנה תפוח נוטריקון ת'גלין פ'תגמין ו'תימרון ח'ידושא, כלומר אם כי המילין נעשו סתימין וניטל כח הדיבור, בכל זאת תגלון פתגמין, יתגלה כח הדיבור, ותימרון חידושא, כלומר באמירה מחדש, עכ"ד.

ובספר נזר הקדוש (מנהגי בית ראפשיץ, הנהגת ערב שבת סעיף צ"א) מובא, הרה"ק רבי יעקב מומעליץ צוק"ל היה מנהגו שסמוך לעת כניסת השבת היה חותך תפוח לשנים, ומעייך בתוכם.

בזמירות שירין ורחשין (דף קע"א) מובא: פעם אחת בעת שהיה הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זצ"ל מיסב בסעודת שבת בשחרית עם גדולי תלמידיו המסובים על שולחנו הקדוש, אחרי אשר שרו "אסדר לסעודתא" נפרצה הדלת, ואשה אחת נכנסה בבהלה וצעקה להושיע לה, כי בנה הילד נפל ארצה וניטל ממנו כח הדיבור, ויקח רבינו הקדוש תפוח שהיה מונח על השולחן, ואמר לה, הרי לך סגולה לתת לילד לאכול מן התפוח ויתרפא, וכך היה שנתרפא ושב לו כח הדיבור מיד, ויהי הדבר לפלא.

שאל אותו חסיד אחד מגדולי החסידים מה ענין סגולה זו,

בענין המנהג לאכול תפוחים בשאר זמנים המיוחדים

שארמז זה אוכלים ג"כ כל אלו גם בשבת של נישואין, לרמז על הענינים הנ"ל, שע"י הנישואין יהי יוצא ההולדה הזו.

ושם (פרשת במדבר תרכ"ז, סעודת ליל שבת) כ', הנה מנהג ישראל תורה הוא לאכול בסעודת שלום זכר ג' מינים, עוגות וקטניות הנקראים ארביס ותפוחים, ובוודאי יש לו שרש, וי"ל שענינו לרמז על סדר הדורות שהי' הכריתת ברית שלא יופסק קדושת ישראל, הראשונה הי' בקדושת אאע"ה שבחר לו לחלקו אמונת הש"י ללכת בדרכיו, ולנגד בני דורו הי' ללעג ולקלס, באמרם ראו חלקו שבחר לו זה שלא יהי' לו שום קיום ושרש, כי הלא אין לו זרע המורה על קיום, ואאע"ה לא השגיח על זה כי בטח בו ית' שהוא עיקרא ושרשא דכל עלמין וקיים לנצח, והנה כך הי' כמה שנים עד למאה שנים הגיע הזמן שנתברר לעין כל שקדושתו הוא קדושת עולם ויהי' לו קיום לדורות, וכשבאו אליו המלאכים בבשורה זו הרגיש מיד בבואם בשורת קדושה זו, ואמר לושי ועשי עוגות, וזהו שאנו עושים זכר להעוגות, והנה זה הי' בירור קדושת אברהם לעד, שהוא בירור אהבת חסד, ובירור השני הי' בזמן העקידה, כי בכל העשר נסיונות לא הי' עוד בירור לכל מעשי אאע"ה שהוא בבחי' אמת, כי נמצא כמה פעמים תשוקה בלב איש לטוב, ונצרך עוד בירור אם הוא באמת וקיים לעד, וזה נתברר בשעת העקידה, ואז נאמר לו הרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וגו', היינו שישתל קדושתו לדורי דורות בריבוי גדול לקיום עולם, והוא ענין בחי' יצחק שהוא בגי' ארב"ה כנמצא בספה"ק, ועל רמז זה אוכלים ארביס, לרמז הרבה ארבה, ותפוח הוא תכלית הבירור שהי' במתן תורה, כאמרם ז"ל (שבת פ"ח ע"א) ע"פ כתפוח בעצי היער למה נמשלו ישראל לתפוח, מה תפוח זה פריו קודם לעליו כך ישראל הקדימו עשי' לשמיעה,

בס' אמרי אמת (להגה"ק רי"ל איגר זצ"ל, ליקוטי אמרים תרמ"א לשלום זכר) כ', מנהג ישראל לאכול תפוחים על סעודת שלום זכר, וי"ל הרמז בזה מפסוק תחת הפתוח עוררתך שמה חבלתך אמך שמה חבלה ילדתך, דהנה איתא בגמרא (שבת פ"ח ע"א) מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו עשי' לשמיעה, והוא עפ"י הידוע שכל מיני פירות וזרעים נצרך מקודם עבודה בחרישה וזריעה להוציא צמחם, ובתחלה צומחים העלין טרם יגיעו להוציא פרי, משא"כ גידול התפוח שמוציא הפרי קודם עליו, והוא ענין א' עם הקדמת עשי' לשמיעה, כי שמיעה הוא הבנת השכל מצד תפיסת האדם על כל דבר טרם יגיע למעשה, אשר לא כן הוא קדושת ישראל אשר בשרש נמשכים לפעולת הקדושה שהוא עיקר הפרי טרם שבא לידי הבנה לתפיסת השכל שמצד האדם, וענין קדושה זו נשרש ע"י מצות מילה שכל נפש ישראל בהוולדו, טרם יגיע עוד לכלל דעת נרשם בו קדושת מצוה זו בפועל להיות נכנס לקדושה בעצם בלי שום הבנה ותפיסת השכל, והנה עיקר קדושה זו נגמר בנו בלידת יצחק אבינו ע"ה שהוא הזרע של קדושת ישראל, כש"נ כי ביצחק יקרא לך זרע, וכמו שאומרים זרע יצחק יחידו, ולכן נרמז ענין זה בשעת בשורת לידתו שאמר אאע"ה להמלאכים והשענו תחת העץ, על בחי' עץ תפוח הנרמז בפ' תחת התפוח עוררתך, שאז נעשה ראשית התעוררות בחי' התפוח להיות נשרש בקדושת ישראל, שמה חבלתך אמך, כי שם הי' ההולדה הראשונה של הקדושה מהאמהות הקדושות, ועל רמז זה אוכלים תפוחים בשבת הראשון של לידת נפש ישראל להיות נכנס בעצם בקדושת הברית לרמז הנ"ל, וגם העוגות וארביס נרמזים בקדושת יצחק, בעת הבשורה נאמר לושי ועשי עוגות, ובעת העקידה נאמר לאאע"ה הרבה ארבה את זרעך וגו', וי"ל ג"כ

תיקון על כל דבר, גם אם לפעמים קילקל אחד את מעשיו חלילה, שיוכל לחזור לשרשו, כי קדושתינו הוא קדושת עולם שלעולם לא יופסק.

כי כל המעשים שפעלו אבותינו הקדושים הי' כבחי' עליהם, ועיקר הפרי הוא הכלל ישראל שהוא תכלית המכוון, ישראל עלה במחשבה תחילה, ועי"ז יוכל להיות

אף קליפות התפוח כולו טוב ואין בו שום רע כלל

בינונים בין עולם הבריאה ובין העולם העשיה וכו' עכ"ד הנוגע לעניינינו. והעולה מדברי רבינו חיים וויטאל זלה"ה דשפיר אוכלים קליפות תפוחים מכיון שנמנים בעשרה מיני פירות שכנגד עולם הבריאה. והתנצל רבינו ואמר לו שהסיבה שאינו אוכל הקליפות של תפוחים, מכיון שהוא איסטניס, ולא מחשש קליפות.

ויש להוסיף על זה מה שכתב הרמ"א הלכות שבת (סימן שכ"א סעיף י"ט): אסור לקלוף שומים ובצלים כשקולף להניח, אבל לאכול לאלתר שרי, ע"כ. ובמג"א שם (סק"ל) ביאר: "אסור לקלוף" משום בורר וא"כ אף תפוחים אסור לקלוף להניח כמ"ש סי' שי"ט ס"ג, עכ"ל. ובפרי מגדים שם (באשל אברהם) העיר על דבריו בזה הלשון: צריך עיון, דקליפת התפוחים רוב העולם אוכלין אותו כך בלא הדחק, ואפילו להניח יש לומר דשרי, עיין [סימן] שי"ט [מג"א] אות ג', עכ"ל.

סיפר הרבני החסיד מו"ה שמואל קלעפנער ז"ל מווייטצען-ארה"ק (הובא בספר מגן אבות עמי תמ-תמא) שפעם הראה לו הקדושת ציון בספר מדרש תלפיות (ענף ארץ ישראל) בשם ספר טוב הארץ (להרב המקובל ר' נתן שפירא ז"ל, ח"א דף כג, והובא גם בספרים שונים) שרבינו חיים וויטאל זלה"ה כתב בענין פירות האילן "שיש שלשים מיני פירות האילן בארץ ישראל, ומכל מין ומין יש הרבה מינים, כמו שאמרו רז"ל עה"פ (שמות טו כז) ושבעים תמרים, ע' מיני תמרים, וכן בכל המינים. והנה בעולם הבריאה הם עשר מיני פירות, כנגד י' ספירות שלה, ומפני שהם רחוקים מן הטומאה וקרובות לאצילות אין להם קליפה לא בפנים ולא בחוץ, ונאכלים כמות שהן, ואלו הן: ענבים, ותאנים, "תפוחים", אתרוגים, לימון"ס, אגסים, חבושים, תותים, סוראבא"ש, חרובין. ועשרה מיני פירות הם בעולם היצירה, והם סוד י' ספירות דיצירה שהם

בענין המנהג לחלק ולזרוק תפוחים לפני העם בזמנים שונים

המעשה פנה רבינו לאיש נכבד מעיר סאניק ושאל אותו אם ישר הדבר לזרוק תפוחים, וענה כן, קם רבינו ועמד על השולחן, והביאו לו שק תפוחים והוא זרקם כפי סדר הנענועים, הקהל נדחק מאד לחטפם, ואף שרבינו בחלה נפשו בדחיקות ודחופות וכאן נדחקו הקטנים עם הגדולים, אעפ"כ המשיך בזריקותיו, משמחת תורה הזאת ואילך צוה רבינו להביא תפוחים בכל שמה והוא זרקם.

בס' דמשק אליעזר (דזיקוב, דף קכ"ז) מובא, הי' רבינו [רבי אליעזר מדזיקוב זצ"ל] מסתתר מאד במעשיו, וכל מדרגותיו היו נעלמים בתכלית הסתר, והיה מלביש הכל בפשטות או בבדיחותא, פעם בנעילת החג במוצאי שמחת תורה השליך רבינו תפוחים על הקהל, ואמר שמי שיחטוף מן התפוחים יהי' בטוח בפרנסה לכל השנה, ואחד מחשובי החסידים לא הי' אז בבית המדרש, ובמוצאי יום טוב בבואו לקבל ברכת פרידה מאת רבינו, התאונן לפניו על רוע מזלו שלא זכה להיות בבית המדרש בשעת זריקת התפוחים ולא זכה לחטוף מהם. אמר לו רבינו אל

בספר אור השבת (בלאזוב, דף ל"ח) מובא, סיפר הגה"צ ר' אהרן צבי ווייצנער זצ"ל אב"ד פשעמישל, שמרן הצבי לצדיק [מבלאזוב] זי"ע היה זורק תפוחים בליל שבת קודש לפני העם.

בס' מקור חיים (צאנז, אות רי"ד) מובא, שמעתי כי מן יום טוב סוכות עד ראש חודש חשוון, היה דרכו בקודש [של מרן הק' מצאנז זצ"ל] בכל סעודת הבוקר היה זורק תפוחים על הארץ, והחסידים חטפו אותם.

בס' דברי חנה (קאלאשיץ ח"א דף כ"ט) מובא, רבינו [הרה"ק מקאלאשיץ זצ"ל] לא היה נוהג מלפנים לזרוק תפוחים ביום שמחת תורה כמנהג צאנז (מקור המנהג מהתרגום שני של מגלת אסתר ג' ח', שאמר המן הרשע שביומא דעצרתא מלקין לאיגר בית אלקיהון ושדיין חזורי תפוחין ומלקטין יתהון). פעם בסוכות סיפר שהגה"ק משינאווא לחש באזני אביו הדברי חיים טעם עפ"י סוד למנהג זריקת תפוחים, והגה"ק מצאנז נענה ואמר: קלעת להאמת (האסט געטראפען), לאחר סיפור

האבען פרנסה א גאנץ יאר."

בס' שיח זקנים (ח"ז דף רכ"א) מובא, סיפר לי הרה"ח ר' מרדכי פינטער נ"י פעם בשמיני עצרת ביקש אבי מהרה"ק ר' מענדעלע [מסטראפקוב זצ"ל] שיזרוק תפוחים, אמר לו הרה"ק די וויסט, ווארף דו, איך ווייס נישט, אבל אחר כך נעמד על רגליו זרק תפוחים, ואחר כך נכנס לעזרת נשים, וגם שם זרק תפוחים.

בס' שיח זקנים (ח"ב דף ר"ז) מובא, סיפר לי הרה"ח ר' יוסיל גליקמאן נ"י, פעם אחת עמדתי אצל הרה"ק [מהר"א] מבעלז בשעת פרידתו מהסוכה וחילק תפוחים ונדחפו העולם מאד, אמר בזה"ל, וואס ווילט עטץ איך מיין גארנישט מעך (מ"ך) איך וועל גארנישט נעמען איך, וועל ענק אלעם געבין, כך אמר כמה פעמים.

בס' שיח יצחק (פשעווארסק, דף קי"א) מובא, במוצאי שמחת תורה נוהג רבינו [רבי איציק'ל מפשעווארסק זצ"ל] לחלק התפוחים שתלו בסוכתו (שתולים צ"א תפוחים בסוכתו), ובזו השנה חילק רק לקצת הנוכחים שמה, וסירב הרבה פעמים לחלק תפוחים, והרבה אנשים הפצירו ברבינו שיתן להם תפוח, ואמר שאינו רוצה, ושאל להבחורים בלשון תימה: האם יש כאן "שוק מארק", ונתן בעיקר רק לאנשים חשובים.

תדאג כלל, כי לא עשיתי מאומה, רק ראיתי חסידים שפניהם זועפים ולא הי' להם שמחת יום טוב לשמוח בשמחת תורה כראוי, על כן זרקתי תפוחים ואמרתי להם זאת כדי לבדח את דעתם ולהרנין את לבם.

בס' שיח יצחק (פשעווארסק, דף קי"ב) מובא, הרה"צ ר' יחזקאל וואגשאהל שליט"א (בנו של הגה"צ רבי אלטר יעקב יצחק מלאנצהוט זצ"ל) סיפר פעם לרבינו [רבי איציק'ל מפשעווארסק זצ"ל] כמה סיפורים מהרה"ק מקאלאשיץ זי"ע, א'. כשהי' בעצמו אצל הרה"ק מקאלאשיץ פעם בשמחת תורה הי' **זרכו בקודש לזרוק תפוחים**, וכאשר הי' זורק לדחוק קצת הלכו העולם לחטוף, וסביב אצלו נתרוקן כמובן, ואני כאשר הייתי קרוב אליו נגשתי אליו, והייתי אז צעיר לימים, ואמרתי להרב מקאלאשיץ תן לי תפוח, אבל לא שמע קולי מגודל הדביקות, והמשיך לזרוק תפוחים, וראיתי שאינו תכלית לשהות עוד כי הסל של תפוחים הולך ונתמעט, ואחזתי את הקאלאשיצער רב וצעקתי אליו, קאלאשיצער רב קאלאשיצער רב, תן לי תפוח, עד ששמע צעקתי, ואמר לי בזה"ל: "יחזקאל'ע, געבען איז גארנישט ווערט, נאר כאפען". ב'. שמעתי בעצמי מהרה"ק מקאלאשיץ זי"ע שאמר בשמחת תורה בעת זריקת התפוחים לרבי אחד אשר הי' עני ואביון בזה"ל: "כאפ אן עפל, און די וועסט

סגולות שונות וענינים נפלאים בהתפוח בדבש של ראש השנה

יותר, אך הנה החולה הפציר בו שיתן על מקום הסכנה עוד פ"א מטלית כזה, וכן עשה, וצוהו שיבא אליו לאחר מעת לעת, וכשבא אח"כ נטל הרבי המטלית, וראה שנתרפא לגמרי, ולא הי' בו שום רושם מהמכה.

ואז ביקש ממנו הרה"ק ר' נתן דוד זצ"ל שיתן גם לו חתיכה של משחה כזו, יען שיועיל לרפואה למכה, השיב לו הרבי מראדישיץ, הנה בהמשיחה הזו לא נמצא שום תערובות, רק עשיתי זאת מהתפוח אשר אכלתי בראש השנה העבר, שהמנהג הוא לאכול תפוח בדבש, ומהנשאר שחקתי ועשיתי הסם הזה.

בס' דגל מחנה יהודה (סטריטין, סיפורים אות נ"ט) מובא, יהודי אחד נחלה פעם קשות, והלך לדרוש ברופאים מומחים, אך הרופאים לא מצאו תרופה למחלתו, ואמרו נואש לחייו. בצר לו, נסע אל רבינו [הרה"ק רבי יהודה צבי מסטריטין זצ"ל] והזכיר א"ע לפניו. רבינו מסר לו סגולה, וכך אמר לו: קח תפוח, ותתחוב בה הרבה מסמרות

בס' עטרת שלמה (ראדאמסק) מובא, הנה הרבי ר' בער זצ"ל מראדאשיץ [יודה"ל ח"י סיון] אין שיעור להמופתים הרבים אשר פעל ועשה, כאשר אמר פעם אחד לאדמו"ר התפארת שלמה זצ"ל, כי הוא בא לעולם הזה לפרסם גדלות השי"ת בעולם, ושמעתי מאיש חסיד נאמן שהי' הרבה פעמים אצלו, וסיפר לי כי פע"א בא אצלו נגיד אחד שהי' לו מכה בראשו באמצע הקדקוד, והיסורים הי' גדולים מאד, והרופאים אמרו לו שהוא בסכנה גדולה שיכולה ח"ו המכה להגיע להמוח, ולא יכלו למצוא תרופה למכתו, וכאשר ראה הרבי מראדישיץ זצ"ל את המכה, נטל מהתיבה שלו משחה, וסך המשחה על מטלית לבן ונקי, והניח על ראשו במקום הבועה וכרכו במשיחה, שלא יזוז מהמכה, וצוהו שיונח על הראש מעת לעת שלם, ואח"כ יבוא אליו, ואחרי המעת לעת כאשר בא אליו, נטל הרבי המטלית מעל ראשו, וראה שנעשה קרום על המכה, והי' אז אצלו הרה"ק ר' נתן דוד משידלאווצי זצ"ל, והראה לו את הקרום, ואמר לו כמדומה לי שכבר נתרפא ואי"צ עוד

'אמרי פנחס השלם' שהביא כן: נהג [הרב רבי רפאל מבערשיד ז"ע] לצלות תפוח על הושענא ואכל, ואמר בשם הרב [הרה"ק מהר"פ מקאריץ] ז"ל, שהוא רפואה לשיניים, ובהגה שם: ואני [רבי אברהם בן רבי בנימין זאב הלוי מבאלטא ז"ל] שמעתי מאבי שהוא סגולה לקדחת, ובנוסח אחר המופיע שם כתוב לאמור: שמעתי מפיו [של ר' רפאל הנ"ל] שאמר בשם מורו [הרב ז"ל] שיש לצלות, תפוח על הושענא בהושענא רבה, ולאכול אותו אליבא ריקנא 'ניכטערן הייט', וכן היה זקיני נוהג ושמעתי, מי שעושה כן, לא יכאבו לו השיניים באותו שנה, ע"כ.

ובקונטרס 'פר"ח שושנים' (המופיע בסו"ס 'ערכי יהושע') מובא: אצל חותנו (של הרה"ק בעל 'ערכי יהושע' ממאניסטריטש) רבי פנחס מסוקוליבקה זצ"ל הי"ד, היה מנהג מקובל מהרה"ק רבי פנחס מקאריץ זצ"ל, לתחוב בדי הושענות בתוך תפוחים ולאפותם כך על האש, והיו מביאים אותם כך אל הסוכה, וטבלו תפוחים אלו בדבש, ואכלו אותם בסוף הסעודה של 'הושענא רבה', ואמרו עליהם "יהי רצון שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה", ע"כ מגליון הנפלא הנ"ל.

של ברזל, ותצלנה ככה באש ותאכלנה. היהודי עשה כעצת רבינו, ואכל כמה תפוחים שנצלו ככה באש, וחזר לאיתנו הראשונה בבריאות השלימות. לימים, פגש היהודי באחד מהרופאים המומחים, אשר לא מצא תרופה למחלתו, והתפלא עליו בראותו שהוא בריא כאולם, ושאל הרופא הגדול ממנו: תגיד לי איזה רופא מצא רפואה למחלתך? סיפר לו היהודי, שהזכיר עצמו לפני הרה"ק מסטרעטין, והוא ייעצו לאכול תפוחים שנתחבו בה מסמרות של ברזל ונצלו באש, ולאחר שאכלתי כמה תפוחים, עמדתי מערש דווי בריא ושלם. הרופא השתומם מאוד למשמע דבריו, ואמר להיהודי לבוא עמו אל ביתו, והראה לו מה שנרשם באחד מספרי הרפואות, שזיעה של ברזל היא רפואה לחולי זו שסבל ממנה, ברם לא ידעתי עד הנה איך אפשר להוציא ולקבץ זיעה מברזל, ובזאת הגדיל הרבי מסטרעטין עצה ותושיה, להמציא תחבולה איך להוציא זיעה מברזל, ותהי לפלא.

צליית תפוח על הושענא ואכילתו - סגולה לכאב שיניים ובגליון הנפלא 'גינת ורדים' (גליון ס"ו, שמיני עצרת תשס"ו לפ"ק) במדור "מאוצר המנוצר" הביאו דבר פלא מספר

ליקוטים מספה"ק על אכילת "תפוח בדבש" בליל ראש השנה

(אור המאיר - דרוש לראש השנה)

אוכלין בליל ראש השנה "תפוח בדבש", כי "תפוח" עולה "פרו ורבו", "דבש" עולה "אשה", והוא מסוגל לפקודת עקרות בראש השנה.

(אמרי נועם מועדים חלק ב' ליקוטים אות ט')

"ל מה שאנו אוכלין תפוח בדבש, לרמז בזה שיהיה בכחנו להכניע כל מערכת השמים לטוב לנו, כי ישראל אינם תחת המזל, ויש בהם כח לשדד מערכותיהם לטובת ישראל. והנה תפוח י"ל כי רומז על חמה.... ויש י"ב מזלות וז' כוכבי לכת, על כן אנו מרמזין בזה בתפוח, אשר תפוח" עולה י"ט פעמים הוי"ה נגד הי"ט מזלות הנ"ל, היינו, להכניע אותם שיהיו תחת ידינו ולהביא על ידם השפעות וכל טוב. והנה אותן הי"ב מזלות נחשבים לד' תקופות בשנה, על כן אנו מטבילין התפוח בדבש, כי ד' פעמים מז"ל גימטריא בדב"ש, היינו, להמתיק כל הי"ב מזלות הנרמזים בד' תקופות הנ"ל.

(אמרי נועם - לראש השנה)

ויש נוהגין לאכול תפוח מתוק בדבש, ואומרים תתחדש עלינו שנה מתוקה (רמ"א סימן תקפ"ג סעיף א'). כתב מהרי"ל וצריך לברך תחלה בפה"ע דהוי כדברים הבאים בתוך הסעודה שלא מחמת הסעודה ותפוח הוא רמז על שדה תפוחין הידוע על פי הקבלה, עכ"ל.

(טו"ז שם סק"ב)

וסימנא מילתא הוא שנתנו לנו הקדמונים (שו"ע או"ח תרפג, א), לאכול בתחלת הסעודה בראש השנה תפוח מתוק בדבש, ואומרים תתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה, ושאר הסימנים שנתנו חכמים, הכוונה בזה שיחדש לנו לב טהור, להבין ולהשכיל בשנה הבאה, איך להמתיק כל הדינים בשורשם, ואל יחושו ממתיקת עצמם להמתיק להם, כי אם להקל צער וגלות השכינה, שאל יגיע לה איזה צער חס ושלוש, וכזה נקרא שנה טובה, וזהו שאומרים תתחדש עלינו דייקא, מוסב על השכינה שהיא למעלה מראשינו, שנה טובה ומתוקה, דהיינו שיוכלו להמתיק הדינים בשורשם, להקל הצער המגיע בסבתינו אל השכינה מעליה וכו'.

סגולה לאריכות ימים ושנים

לכם ולכל משפחתיכם, נשיכם ובניכם
ובנותיכם עד סוף כל הדורות

אחים יקרים! הגמרא (ברכות ה:) אומרת ש"כל המשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכין לו ימיו ושנותיו", ומקשים העולם, למה לא נאמר לשון נוכח "מאריכין לך ימך ושנותיך", אלא לשון נסתר "ימיו ושנותיו", ויש ע"ז הרבה תירוצים, ואחד מהן, דמי שמעביר הסדרא יהיה לו אריכות ימים בזה ובבא.

ועוד תירוץ יש, שהסגולה להעביר סדרא, ובפרט כשמעביר הסדרא בבית ובני ביתו ובניו רואים ההנהגה הקדושה, אזי ממשיך בזה שגם בניו ודורותיו אחריו יעבירו הסדרא בכל שבוע ושבוע, וגורם בזה אריכות ימים לא רק לעצמו, אלא גם לבניו ונכדיו אחריו עד סוף כל הדורות, נמצא שלא רק ימיו ושנותיו מאריכים רק גם ימי אשתו ובניו מאריכים, ולכן נאמר בלשון נסתר, שקאי גם עליהם.

התירוץ הג' הוא, שבאמת לכאורה היה צריך לומר כל "המעביר" ומהו הלשון כל "המשלים", אלא שלראובנינו יש הרבה אנשים שמחמת בריאות גופם אין יכולים להעביר הסדרא בעצמם, אבל הם רואים שאנשים אחרים יוכלו להעביר הסדרא כראוי, על ידי שקונים חומשים המיוחדים להעברת הסדרא בנקל, והם מגדבים אותם לבתי מדרשים ולבניהם ולנכדיהם, ואדם כזה נקרא "אדם השלם", שהגם שהוא אנוס בדבר, ואין ביכולתו להעביר הסדרא בעצמו, אבל הוא רואה שאחרים כן יוכלו להעביר הסדרא כראוי, וזהו פירוש כל "המשלים" פרשיותיו, "משלים" הוא מלשון "שלימות", כלומר מי שעושה "שלימות" בענין זה, שהגם שהוא בעצמו אינו יכול לעשותו מחמת אונס, רואה שאחרים יוכלו לעשות כן ולהעביר הסדרא כראוי, אזי הוא זוכה ש"מאריכין לו ימיו ושנותיו", לא רק לעצמו, אלא גם לבני ביתו ולבניו ולנכדיו וצאצאי צאצאיו עד סוף כל הדורות, בזה ובבא, עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו ואמן.

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

די סגולה צו א לאנג לעבן

פאר אייך און פאר אייערע גאנצע משפחה
ווייב און קינדער עד סוף כל הדורות

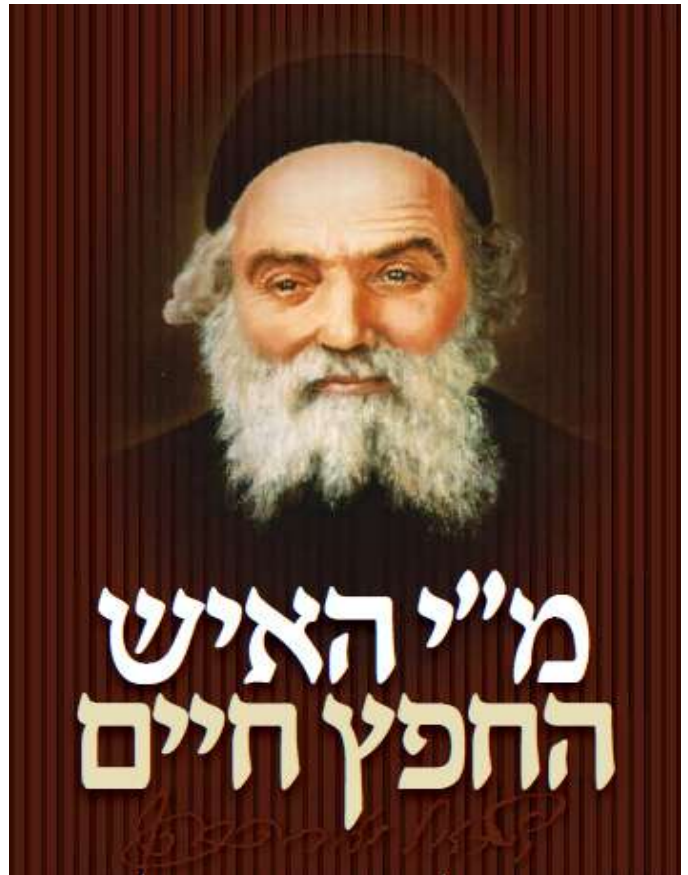
פיערע אידן! די גמרא (ברכות ה:) זאגט אז "כל המשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכין לו ימיו ושנותיו" ווער סענדיגט די וואכענדיגע סדרה צוזאמען מיט די גאנצע ציבור, פארלענגערט מען זיינע טעג און יארן, און די וועלט פרעגט א קשיא, פארוואס שטייט נישט א לשון נוכח "מאריכין לך ימך ושנותיך", וואס איז טייטש "דיינע" טעג און יארן, וואס איז די לשון נסתר "ימיו ושנותיו" וואס איז טייטש "זיינע" טעג און יארן, און סאיז דא אויף דעם אסאך תירוצים, און איינע פון די תירוצים איז אז איינער וואס איז מעביר סדרא וועט האבן אריכות ימים אויף די וועלט און סיי אויף יענע וועלט. נאך א תירוץ איז, אז די סגולה פון "מעביר סדרא" זיין, ובפרט ווען מאיז מעביר סדרא אין שטוב און די ווייב און די קינדער זעהן צו די הייליגע הנהגה, איז מען ממשך אז אויך די קינדער וועלן מעביר סדרא זיין יעדע וואך, איז ער גורם נישט נאר פאר זיך אריכות ימים נאר אויך פאר די קינדער און אייניקלעך עד סוף כל הדורות, קומט אויס אז נישט נישט נאר זיינע טעג און יארן פארלענגערט מען, נאר אויך זיין ווייב און קינדערס יארן פארלענגערט מען, דעריבער שטייט א לשון נסתר, וואס גייט ארויף אויך אויף זיי.

די 3טע תירוץ איז, אז באמת וואלט לכאורה געדארפט שטיין כל "המעביר" און וואס איז די לשון כל "המשלים", נאר ווייל סאיז דא אסאך מענטשן וואס זענען געבעך נישט געזונט, און זיי קענען געבעך נישט אליינס "מעביר סדרא" זיין, אבער זיי זעהן אז אנדערע אידן זאלן קענען "מעביר סדרא" זיין ווי סברויך צו זיין, דורך קויפן חומשים וואס איז ספעציעל אוועקגעשטעלט דערויף צו קענען לייכטער מעביר סדרא זיין, און מנדב זיין פאר בתי מדרשים, אדער פאר די קינדער און אייניקלעך, אזא מענטש הייסט אן "אדם השלם" [א גאנצע מענטש], וואס הגם ער איז אן אונס טאקע, און ער איז נישט ביכולת אליינס צו "מעביר סדרא" זיין, אבער ער זעהט אז אנדערע זאלן יא קענען, און דאס איז די פשט פון כל "המשלים" פרשיותיו, "משלים" איז א לשון פון "שלימות" [גאנצקייט], דאס מיינט דער וואס טוט א "שלימות" אין דעם ענין, אז הגם ער אליינס פאר זיך קען דאס נישט טוהען מחמת אונס, מאכט ער אבער זיכער און זעהט אז אנדערע זאלן יא קענען מעביר סדרא זיין, דעמאלטן איז ער זוכה אז מאיז "מאריכין לו ימיו ושנותיו", נישט נאר פאר אים נאר אויך פאר זיין ווייב און קינדער און אייניקלעך און אוהר אייניקלעך עד סוף כל הדורות, בזה ובבא, עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו ואמן.

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

סגולה גדולה ונפלאה לכל הישועות

וביותר ניתן לתמוה על אנשים
שמחפשיין סגולות וקמעות
סגופים ותעניות לכפרת
עוונותיהם וכדומה, ומוציאין
עליהם כמה וכמה אלפים, כל
אחד לפי עשרו והצטרבותו לענין.

יותר טוב, שיחזיקו בקביעות
במצות עניית אמן יהא שמיה רבא
הבאה לידם בקלות ומסוגלת לכל הישועות לפרט
ולכלל, ויזרוזו אחרים למצוה זו ויתעקשו בה תמיד,
מה שאין כן אם מוציא מעותיו לטמיון על סגולות
חיצוניות, שלא יועילו ולא יצליחו והוא מכלה
כחותיו לריק והמשכיל יתן על לבו.

(ע"פ כתבי החפץ חיים – הובא בספר כתר מלוכה עמ' קו)